

**RADA
UNII EUROPEJSKIEJ**

**Bruksela, 31 października 2007 r. (22.11)
(OR. en)**

**13947/07
ADD 1**

SOC 377

NOTA

Od: Grupa Robocza ds. Społecznych
Do: Komitet Stałych Przedstawicieli (część I) / Rada EPSCO
Dotyczy: **Przegląd realizacji pekińskiej platformy działania przez państwa
członkowskie oraz instytucje UE**
- Wskaźniki dotyczące kobiet i ubóstwa
= Projekt konkluzji Rady

Delegacje otrzymują w załączeniu sprawozdanie na temat wskaźników dotyczących kobiet i ubóstwa przygotowane przez prezydencję portugalską.

Przegląd realizacji pekińskiej platformy działania przez państwa członkowskie oraz instytucje UE

**Sprawozdanie prezydencji portugalskiej
Wskaźniki dotyczące kobiet i ubóstwa**

1. Wstęp

Na posiedzeniu Rady Europejskiej obradującej w Lizbonie w marcu 2000 roku zwrócono się do państw członkowskich i Komisji Europejskiej o podjęcie zdecydowanych działań na rzecz likwidacji ubóstwa do 2010 roku, przy założeniu, że zbudowanie bardziej zintegrowanej Unii Europejskiej jest podstawowym elementem w realizacji dziesięcioletniego strategicznego celu Unii w postaci trwałego wzrostu gospodarczego, większej liczby i lepszej jakości miejsc pracy oraz większej spójności społecznej w kontekście strategii lizbońskiej.

Na posiedzeniu Rady Europejskiej obradującej w Nicei w grudniu 2000 roku szefowie państw i rządów ponownie potwierdzili i wdrożyli swoją decyzję z marca 2000 roku (Lizbona) stanowiącą, że najlepszym sposobem realizacji celu zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego jest otwarta metoda koordynacji. Kluczowe elementy tego podejścia objęły zdefiniowanie wspólnie uzgodnionych dla całej Unii Europejskiej celów w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego, opracowanie stosownych krajowych planów działania służących realizacji tych celów oraz okresowe składanie sprawozdań i monitorowanie dokonanych postępów. Na tym posiedzeniu Rady wezwano również państwa członkowskie i Komisję do działania na rzecz opracowania wspólnie uzgodnionych wskaźników.

Na posiedzeniu Rady Europejskiej obradującej w Sztokholmie w marcu 2001 roku szefowie państw i rządów udzielili Radzie mandatu do przyjęcia zestawu wspólnie uzgodnionych wskaźników dotyczących integracji społecznej do końca tegoż roku.

Komitet ds. Ochrony Socjalnej i jego techniczna podgrupa ds. wskaźników wykonały wyżej wymienione zadanie. Podgrupa zajęła się w szczególności poprawą wskaźników w dziedzinie ubóstwa i wykluczenia społecznego. Przy wyborze wskaźników Komitet ds. Ochrony Socjalnej przeanalizował wszystkie główne obszary, którymi należy się zająć i uwzględnić różnice w znaczeniu, jakie poszczególne państwa członkowskie przywiązują do konkretnych obszarów. W sugerowanym zestawie wskaźników Komitet ds. Ochrony Socjalnej uzgodnił skoncentrowanie się na wskaźnikach, które dotyczą wyników o wymiarze socjalnym, nie zaś środkach ich osiągnięcia.

Na posiedzeniu Rady Europejskiej obradującej w Laeken w grudniu 2001 roku zatwierdzono pierwszy zestaw 18 wspólnych wskaźników statystycznych dotyczących integracji społecznej z myślą o umożliwieniu monitorowania postępów państw członkowskich w realizacji uzgodnionych celów UE w sposób porównywalny. Wskaźniki te obejmują cztery istotne wymiary integracji społecznej (ubóstwo finansowe, zatrudnienie, zdrowie i kształcenie), które uwypuklają wielowymiarowość zjawiska wykluczenia społecznego.

Komunikat „Pracując razem, pracując lepiej – Nowe ramy otwartej koordynacji polityk ochrony socjalnej i integracji społecznej w Unii Europejskiej”, przyjęty w grudniu 2005 roku, przedstawiał propozycje Komisji dotyczące stworzenia od jesieni 2006 roku usprawnionych ram dalszego rozwoju otwartej metody koordynacji na rzecz ochrony socjalnej i integracji społecznej. Celem komunikatu było utworzenie silniejszej i bardziej widocznej otwartej metody koordynacji (OMC) o zwiększonym nacisku na realizację polityki, metody, która by pozytywnie współgrała ze zmienioną strategią lizbońską, przy jednoczesnym uproszczeniu składania sprawozdań i zwiększeniu możliwości wymiany dotyczącej polityk.

W marcu 2006 roku Rada Europejska przyjęła nowe ramy procesu ochrony socjalnej i integracji społecznej obejmujące nowy zestaw wspólnych celów: trzy cele nadrzędne i cele dla każdego z trzech obszarów polityki integracji społecznej – rent i emerytur, opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej.

Deklaracja pekińska i pekińska platforma działania przyjęte na IV Światowej Konferencji ONZ w sprawie Kobiet w Pekinie w 1995 roku służą jako wytyczne dla polityki europejskiej i polityk krajowych promujących równość kobiet i mężczyzn; są także katalizatorem wielu inicjatyw podejmowanych przez rządy w celu propagowania równości płci.

W następstwie IV Światowej Konferencji w sprawie Kobiet Rada Europejska na posiedzeniu w Madrycie (15–16 grudnia 1995 r.) wystąpiła z wnioskiem o przeprowadzenie corocznego przeglądu realizacji pekińskiej platformy działania w państwach członkowskich.

Rada ds. Zatrudnienia, Polityki Społecznej, Zdrowia i Ochrony Konsumentów (EPSCO) wezwała w 1998 roku, na wniosek prezydencji austriackiej, do bardziej systematycznego monitorowania stanu realizacji pekińskiej platformy działania. Miało to uwzględniać zestaw ilościowych i jakościowych wskaźników i punktów odniesienia jako część corocznego procesu monitorowania umożliwiającego ocenę postępów osiągniętych w dwunastu najważniejszych obszarach platformy działania¹ i od tego czasu państwa członkowskie, we współpracy z Komisją Europejską, opracowują wskaźniki.

10. rocznica pekińskiej platformy działania w 2005 roku stanowiła odpowiednią okazję do oceny dotychczasowych osiągnięć i wezwania do przyszłych reform i działań. W świetle sprawozdania przedstawionego przez prezydencję luksemburską na temat postępów w realizacji platformy działania w Unii Europejskiej państwa członkowskie zobowiązały się do bardziej systematycznego monitorowania tego procesu i dalszego opracowywania wskaźników. Jak dotąd wskaźniki zostały opracowane w sześciu z dwunastu strategicznych celów objętych platformą działania.

Prezydencja portugalska została poproszona o zaproponowanie zestawu wskaźników w zakresie *Kobiet i ubóstwa* w celu oszacowania postępów w realizacji pekińskiej platformy działania w państwach członkowskich UE w tym krytycznym obszarze.

---

¹ A. Kobiety i ubóstwo; B. Edukacja i szkolenie kobiet; C. Kobiety i zdrowie; D. Przemoc wobec kobiet; E. Kobiety a konflikt zbrojny; F. Kobiety w gospodarce; G. Kobiety u władzy i kobiety biorące udział w procesie podejmowania decyzji; H. Mechanizmy instytucjonalne na rzecz poprawy statusu kobiet; I. Prawa człowieka w odniesieniu do kobiet; J. Kobiety i media; K. Kobiety i środowisko; L. Dziewczęta.

Ubóstwo to złożony obszar działań w zakresie polityki socjalnej z uwagi na kilka aspektów, które składają się na to zjawisko, oraz różnorodność realiów społeczno-gospodarczych i systemów opieki społecznej w UE. Ponadto spojrzenie na ubóstwo kobiet oznacza połączenie dwóch możliwości badań i działań politycznych: możliwości postrzegania ubóstwa jako problemu polityki socjalnej UE i możliwości dotyczącej wymiaru polityki socjalnej związanego z płcią, mniej rozwiniętego w działaniach i debacie politycznej, w szczególności jeśli chodzi o ubóstwo i wykluczenie społeczne. Takie podwójne podejście wprowadza dodatkowe trudności do obecnej dyskusji, która obejmuje treści naukowe, statystyczną wykonalność wskaźników i ich stosowność do celów monitorowania. Wszystkie te aspekty zostały uwzględnione w głównych wariantach poniższej propozycji.

Wniosek zawierający zestaw wskaźników wymaga uprzedniego wyjaśnienia (i) odpowiedniej *koncepcji* ubóstwa sformułowanej w ramach pekińskiej platformy działania; (ii) wyboru *teoretycznego podejścia*, za pomocą którego można odpowiednio przeanalizować związany z płcią aspekt ubóstwa i sytuację kobiet w tym krytycznym obszarze; oraz (iii) wyraźny *analityczny model*, za pomocą którego można wyjaśniać procesy generowania ubóstwa zgodnie z wymogami regulującymi działania polityczne. Wskaźniki, które zostaną zatwierdzone, powinny zatem jak najlepiej odpowiadać powyższemu wytycznym.

2. Główne warianty wskaźników

Ubóstwo to *pojęcie wielowymiarowe* i nie należy go postrzegać jako zjawiska, które można po prostu zmierzyć pod względem zasobów, takich jak dochód, lub w oparciu o wyrażoną pieniężnie granicę ubóstwa. Poza ubóstwem ekonomicznym należy się również skoncentrować na licznych okolicznościach, w których kobiety – z uwagi na szczególne procesy gospodarcze i społeczne – mogą być pozbawione środków niezbędnych dla ich dobrobytu. Ubóstwo to niedostatek, co oznacza brak dobrobytu. Główne aspekty dobrobytu związane z ubóstwem wśród kobiet, odzwierciedlone w pekińskiej platformie działania, obejmują: edukację i szkolenie zawodowe, zdrowie, warunki mieszkaniowe, rynek pracy, zasoby ekonomiczne, ochronę socjalną, rodzinę i życie prywatne, bezpieczeństwo oraz udział w życiu publicznym. Wszystkie te elementy tworzą w niniejszym dokumencie szerokie pojęcie ubóstwa jako „braku dobrobytu”, są one jednak również najważniejszymi składnikami modelu analitycznego wymaganego do monitorowania działań politycznych.

Podjęcie teoretyczne jest niezbędne do analizowania aspektu ubóstwa związanego z płcią. Taka analiza znacznie wykracza poza elementy i pomiary statystyczne; powinna ona obejmować uważne spojrzenie na czynniki generujące ubóstwo. Ma to dwie konsekwencje. Z jednej strony, analizowanie ubóstwa wśród kobiet oznacza spojrzenie na czynniki specyficzne dla kobiet. Zmienne do tej analizy należy wybrać z myślą o wspieraniu takiego *podejścia uwzględniającego różnice płci*. Z drugiej strony, analizowanie ubóstwa oznacza zbadanie takich czynników zarówno na poziomie indywidualnym, jak i na poziomie gospodarstwa domowego. Aby przeanalizować ubóstwo z perspektywy płci, należy skonsultować *zbiór* bardziej klasycznych opracowań na ten temat i skupić się wyraźnie na aspektach generowania ubóstwa związanych z gospodarstwem domowym.

Proponowane w niniejszym dokumencie *podejście zakładające wykorzystanie modelu* również wiąże się z wyraźną analizą zestawu przypadkowych relacji między zmiennymi, które określają wyżej wymienione aspekty dobrobytu związane z ubóstwem. W większości przypadków ubóstwo jest wynikiem braku środków ekonomicznych, czyli dochodu. Wyniki w zakresie edukacji i szkolenia zawodowego oraz udział w rynku pracy to obszary, w których funkcjonują mechanizmy generowania ubóstwa. Musimy również wejrzeć wewnątrz gospodarstwa domowego, aby uwzględnić różnice w zachowaniu związane z płcią w zakresie tych czynników. Ponadto zasoby ekonomiczne są nierównomiernie rozłożone pomiędzy członków gospodarstwa domowego, co ma konsekwencje dla dobrobytu kobiet. I wreszcie, w gospodarstwie domowym możemy mieć do czynienia z nierównomiernym rozłożeniem władzy, co wpływa na wykorzystanie takich zasobów ekonomicznych i decyzje ich dotyczące.

Wskaźniki ubóstwa wśród kobiet proponowane w obrębie powyższych ram wspierane są również przez aktualne sprawozdania analizujące ubóstwo z perspektywy płci oraz bieżące dane statystyczne.

3. Proponowane wskaźniki

Proponowane wskaźniki ubóstwa wśród kobiet należy postrzegać jako *ściśle odnoszące się* do tego krytycznego obszaru, choć wielowymiarowość tematu może być podstawą pewnych czynników komplementarnych względem innych krytycznych obszarów. Wskaźniki koncentrują się na *zasobach* jako czynnikach ubóstwa, na *indywidualnym aspekcie* ubóstwa w kontekście gospodarstwa domowego, a – przede wszystkim – na czynnikach ubóstwa *wewnątrz gospodarstwa domowego*. Na podstawie *wielowymiarowego* podejścia do ubóstwa wskaźniki koncentrują się wyraźnie na czynnikach determinujących.

Nasze podejście zakładające wykorzystanie modelu wymagało dodatkowego wsparcia w uzupełnieniu jego podstaw teoretycznych. Z uwagi na nowatorski charakter takiego podejścia i różnorodność czynników oraz socjalnych i instytucjonalnych kontekstów w UE, konieczne było zgromadzenie informacji na temat kluczowych tematów od ekspertów w poszczególnych państwach członkowskich. Zadaniem opinii ekspertów zebranych w postaci odpowiedzi na kwestionariusz nie było przetestowanie naszego modelu i leżących u jego podstaw założeń, ale zapewnienie dodatkowego wsparcia naszemu podejściu koncepcyjnemu, teoretycznemu i podejściu zakładającemu wykorzystanie modelu.

Wskaźniki te znajdują się zatem w samym *sercu* czynników generujących ubóstwo wśród kobiet, co pokazuje opisane poniżej podejście zakładające wykorzystanie modelu; zostały one *wybrane z obszerniejszego zestawu wskaźników*, które łącznie w pełni opisują taki model. Z wykazu 18 możliwych wskaźników wielowymiarowych, które odzwierciedlają dążenie do uzyskania kompletnych analitycznych ram dotyczących ubóstwa wśród kobiet (zob. sekcja 8 poniżej), wybrano następujące trzy. Są to czynniki *wykonalne*, odzwierciedlające najistotniejsze obszary ubóstwa wśród kobiet w UE, podlegające szerokiemu konsensusowi. Pozostałe wskaźniki uzupełniają informacje ujęte w tej podgrupie i są zgodne z realizowanym podejściem teoretycznym.

Propozycja dąży w ten sposób do kompromisu między *zaletami* posiadania pełnego zestawu wskaźników a *wykonalnością* takiego zestawu, biorąc pod uwagę koszty ponoszone na ich realizację statystyczną. Ponadto, jako dodatkowe wsparcie tej propozycji, wskaźniki te są związane z tymi aspektami dobrobytu, którym narodowi eksperci, których opinii zasięmano, przyznawali najwięcej punktów, jeśli chodzi o istotność tych wskaźników dla kobiet w ich krajach.

Wskaźniki, które objaśniono w sekcji 9 poniżej, są następujące:

PW1. *Wskaźnik zagrożenia ubóstwem według wieku i płci*

PW2. *Wskaźnik zagrożenia ubóstwem według typu gospodarstw domowych i płci, w tym wskaźnik zagrożenia ubóstwem osób samotnie wychowujących dzieci*

PW3. *Brak aktywności zawodowej według wieku i płci*

- a) *udział kobiet i mężczyzn nieaktywnych zawodowo według wieku*
- b) *udział nieaktywnych zawodowo kobiet i mężczyzn, którzy nie szukają pracy ze względów rodzinnych*

4. Kobiety żyjące w ubóstwie w Unii Europejskiej

Status kobiet w społeczeństwie i kwestie pokrewne zajmują bardzo istotne miejsce w światowym programie społecznym i politycznym. W okresie 1976–1985 Organizacja Narodów Zjednoczonych propagowała *Dekadę ONZ na rzecz kobiet*, co przyczyniło się do uznania znaczenia równego traktowania kobiet i mężczyzn.

W latach 90-tych międzynarodowe konferencje w sprawie środowiska i rozwoju (Rio de Janeiro, 1992), praw człowieka (Wiedeń, 1993), ludności i rozwoju (Kair, 1994), rozwoju społecznego (Kopenhaga, 1995) a w szczególności, Światowa Konferencja w sprawie Kobiet w Pekinie w 1995 roku w istotny sposób przyczyniły się do podkreślenia znaczenia uwzględniania problematyki płci przez traktowanie równości płci jako integralnej części praw człowieka.

W trakcie pekińskiej konferencji zorganizowanej przez Organizację Narodów Zjednoczonych przyjęto deklarację i platformę działania, czyli porozumienia tworzące podstawowe ramy dla uwzględniania problematyki płci. Wyżej wymienione dokumenty określają krytyczne obszary związane z konkretnymi problemami kobiet i oferują strategię ich rozwiązywania.

Polityka UE w odniesieniu do równości kobiet i mężczyzn obejmuje kompleksowe podejście, w tym prawodawstwo, uwzględnianie problematyki płci i środki szczególne, takie jak działania pozytywne. Celem jest wyeliminowanie nierówności i propagowanie równości płci w całej Unii Europejskiej. Kwestia nierówności płci w UE będzie rozwiązywana za pomocą szczególnych działań w kolejnych latach, które zostały zarysowane w nowym planie działań dotyczącym równości płci opublikowanym przez Komisję Europejską (KOM (2006) 92 wersja ostateczna). Plan działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn 2006–2010 ma na celu między innymi propagowanie równości płci w ramach ochrony socjalnej i zwalczania ubóstwa.

Wyżej wymieniony plan działań podkreśla, że kobiety wciąż są częściej zagrożone skróceniem lub przerwaniem kariery zawodowej. Zwiększa to zagrożenie ubóstwem, w szczególności dla kobiet samotnie wychowujących dzieci, kobiet starszych lub pracujących w firmach rodzinnych w rolnictwie lub rybactwie. Ma to również negatywny wpływ na zdolność kobiet do gromadzenia indywidualnych praw emerytalnych. Z tych względów Komisja zobowiązuje się do monitorowania i szerszego uwzględniania problematyki płci w usprawnionej otwartej metodzie koordynacji obejmującej emerytury, integrację społeczną, opiekę zdrowotną i opiekę długoterminową.

Systemy opieki społecznej i zdrowotnej nie są w pełni dostosowane do różnych potrzeb kobiet i mężczyzn. Właśnie dlatego zasadę równości kobiet i mężczyzn traktuje się jako jeden z celów nowych ram otwartej koordynacji polityk dotyczących ochrony socjalnej i integracji społecznej.

W związku z tym państwa członkowskie UE są zdecydowane uwzględnić problematykę płci w swoich krajowych planach działania na rzecz integracji, aby zmniejszyć nierówności między kobietami a mężczyznami. Należy koniecznie zająć się dwoma rodzajami podstawowych nierówności między płciami: z jednej strony, zagrożeniem ubóstwem i wykluczeniem społecznym, a z drugiej strony intensywnością lub dotkliwością życia w ubóstwie lub wynikającą z faktu wykluczenia społecznego. Działania mogą obejmować polityki dotyczące problematyki płci, ukierunkowane na konkretne grupy społeczeństwa, takie jak samotne kobiety w starszym wieku, osoby samotnie wychowujące dzieci lub długoterminowo bezrobotne.

Wskaźniki i statystyki przedstawiane w krajowych planach działania na rzecz integracji powinny, w miarę możliwości i w stosownych przypadkach, być podawane w podziale według płci i wieku. Niemniej jednak brak jest wzmianki na temat politycznego celu takich podziałów. W rzeczywistości ocena oddziaływania pod kątem płci jako podstawowe narzędzie uwzględniania problematyki płci w polityce społecznej nie jest wyraźnie stosowana, choć stanowiła ona jeden z kwalifikowalnych wymogów w wytycznych dla tych sprawozdań.

Ogólnie rzecz biorąc, perspektywa płci wciąż pozostaje niedostatecznie rozwinięta w krajowych planach działania na rzecz integracji. Niemniej jednak, warto wspomnieć kilka pozytywnych zmian w tym obszarze:

- założenie uwzględniania problematyki płci jako jeden z kluczowych priorytetów;
- udoskonalenia w zakresie wskaźników i statystyk dzięki uwzględnieniu podziału według płci;
- określenie konkretnych grup docelowych;
- poprawa środków służących pogodzeniu życia zawodowego z rodzinnym;
- opracowanie polityk ukierunkowanych na problematykę płci w takich obszarach, jak zdrowie, edukacja, zatrudnienie, warunki mieszkaniowe i ochrona socjalna.

Choć starania na rzecz ustosunkowania się do zagadnień związanych z równością płci w krajowych planach działania na rzecz integracji zaowocowały postępami w tym obszarze w UE, to związek między kwestiami dotyczącymi płci a ubóstwem kobiet nie jest jeszcze do końca zrozumiały, a perspektywę płci można w większym stopniu rozwinąć w krajowych sprawozdaniach w sprawie strategii ochrony socjalnej i integracji społecznej.

Ubóstwo i wykluczenie społeczne pozostają problemem nawet w państwach uprzemysłowionych, a zagadnienia z nimi związane znajdują się w programie politycznym UE od lat 70-tych. Statystyki wyraźnie pokazują, że znaczna część ludności UE żyje w ubóstwie. Według Eurostatu², około 16% ludności UE było na początku nowego tysiąclecia

---

² Statystyki, o których mowa w tekście, zostały przedstawione przez EUROSTAT i można je znaleźć na stronie:
http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal/page?_pageid=1996,45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/&product=EU_MAIN_TREE&depth=1

zagrożone ubóstwem³. Tak było również w roku 1995 i 2005. W tych latach w UE-15, Portugalia, Grecja, Irlandia i Hiszpania charakteryzowały się największą częstością występowania ubóstwa (około 20%), w przeciwieństwie do Finlandii, Danii, Niemiec i Belgii (gdzie ta częstość wyniosła blisko 13%). Średnie zagrożenie ubóstwem w nowych państwach członkowskich w 2005 roku wyniosło 16%. W tej grupie Łotwa, Litwa i Polska charakteryzowały się najwyższą częstością występowania zjawiska (około 20%).

Jeśli chodzi o skalę ubóstwa, statystyki pokazują, że w nowych państwach członkowskich występują najbardziej skrajne warunki życia, szczególnie w krajach o najwyższej częstości występowania zjawiska. W UE-15, skala zjawiska była najbardziej widoczna w krajach południowych, odwrotnie niż w Finlandii, Austrii i Danii.

W dłuższej perspektywie, statystyki Eurostatu są również niepokojące, ponieważ według ich szacunków 9% ludności w UE-15 cierpiało biedę przez co najmniej dwa lata. Na początku tysiąclecia okres spędzony w ubóstwie⁴ był szczególnie niepokojący w Portugalii, Grecji i Irlandii, gdzie 14% osób uznano za trwale ubogie.

Zagrożenie ubóstwem nie jest jednorodne. Biorąc pod uwagę kryterium wieku, najbardziej zagrożone grupy to dzieci i osoby starsze. W kontekście składu gospodarstwa domowego szczególnie zagrożone są osoby samotnie wychowujące dzieci, duże rodziny i rodziny obejmujące osoby po 65 roku życia. I wreszcie, w kontekście aspektu związanego z płcią, kobiety są bardziej narażone na ubóstwo niż mężczyźni. Analizowany w dłuższej perspektywie element ubóstwa dotyczący poszczególnych etapów życia również różni się w zależności od płci.

---

³ Zagrożenie ubóstwem jest oceniane za pomocą wskaźnika LAEKEN, szacowanego przez Eurostat – wskaźnik zagrożenia ubóstwem określany jako odsetek osób o wyrównanym dochodzie poniżej granicy ubóstwa. Za granicę ubóstwa uznaje się 60% średniego dochodu. Jest to ściśle pieniężne pojęcie ubóstwa.

⁴ Trwałość ubóstwa ocenia się za pomocą wskaźnika LAEKEN, szacowanego przez Eurostat, który przedstawia – na dany rok bazowy – odsetek osób, które były zagrożone ubóstwem w tym roku bazowym i w co najmniej dwóch latach w okresie poprzednich trzech lat.

5. Wielowymiarowy charakter ubóstwa wśród kobiet

Problem ubóstwa wśród kobiet ma charakter wielowymiarowy. Nierówności związane z płcią w zakresie ubóstwa można monitorować za pomocą trójwymiarowej perspektywy, mianowicie: zasobów ekonomicznych, rynku pracy i edukacji / szkolenia. W dalszej części przeanalizujemy każdy z tych obszarów, aby zrozumieć szczególne cechy ubóstwa wśród kobiet.

5.1. Zasoby ekonomiczne

Wspólne wskaźniki pokazują, że kobiety są bardziej narażone na ubóstwo niż mężczyźni. Statystyki Eurostatu szacują, że w UE-25, blisko 15% mężczyzn było zagrożonych ubóstwem w 2005 roku, podczas gdy ten odsetek wśród kobiet wyniósł 17%. Ta nierówność, u której podłoża leży płeć, jest zauważalna na poziomie krajowym w większości państw członkowskich. Nierówność płci w zakresie zagrożenia ubóstwem jest największa w Irlandii i w Niemczech, gdzie wskaźnik ubóstwa wśród kobiet jest o pięć punktów procentowych wyższy niż w przypadku mężczyzn.

Nierówność płci w zakresie ubóstwa z uwzględnieniem kryterium wieku jest bardziej znacząca wśród osób starszych. Różnice między poszczególnymi krajami w tym obszarze są duże, od jednego punktu procentowego w Danii do dwunastu w Finlandii, czternastu na Łotwie i szesnastu na Litwie i w Estonii.

Ponadto należy zauważyć, że w UE-25 ponad połowa osób w wieku 65 lat lub starszych to kobiety. A zatem starsze kobiety w dwojaki sposób są dotknięte ubóstwem: przez liczbę i zagrożenie ubóstwem.

Jeżeli chodzi o skład gospodarstwa domowego, osoby samotnie wychowujące dzieci były szczególnie zagrożone w większości państw członkowskich. W 2005 roku wskaźnik ubóstwa niepełnych rodzin mających dzieci na utrzymaniu wynosił 32%. W Estonii, Irlandii, Grecji, na Litwie, Malcie i w Polsce tego typu rodziny były szczególnie zagrożone. W państwach członkowskich Europy północnej było odwrotnie. Uwaga końcowa dotycząca takich rodzin: w 85% z nich głową rodziny jest kobieta, co dodatkowo zwiększa ich stopień zagrożenia ubóstwem przy uwzględnieniu nierówności związanych z płcią w kontekście narażenia na ubóstwo.

Należy również zauważyć, że statystyki wykazują, że dochód niepełnych rodzin, w których głową rodziny jest kobieta, był od 9% do 26% niższy od dochodu podobnych rodzin, w których głową rodziny jest mężczyzna. Ta nierówność była bardziej widoczna w Zjednoczonym Królestwie (26%), a niższa we Włoszech (9%). Uwypukla ona ponownie narażenie na ubóstwo osób samotnie wychowujących dzieci z jednej strony i kobiet, z drugiej.

5.2. Rynek pracy

Udział w rynku pracy jest kluczowym zagadnieniem w kontekście integracji społecznej dzięki dochodowi i włączeniu się w dynamikę społeczną. W dziedzinie rynku pracy kobiety są wyraźnie mniej uprzywilejowane zarówno w ujęciu bezwzględnym, ponieważ są one w większym stopniu dotknięte bezrobociem niż mężczyźni w większości państw członkowskich UE, jak i w ujęciu względnym, ponieważ są one dyskryminowane pod względem zarobków, umów, dostępu do rynku pracy i kariery zawodowej. Dynamika rynku pracy jest uzależniona od płci.

Sprawozdanie na temat zatrudnienia z 2006 roku pokazało, że stopa bezrobocia w UE-25 pozostaje wyższa wśród kobiet niż wśród mężczyzn. Ta uwarunkowana płcią nierówność była szczególnie zauważalna w Grecji, Hiszpanii, Luksemburgu i we Włoszech, gdzie różnice w stopach bezrobocia wyniosły, odpowiednio, 9, 4 i 5 punktów procentowych. Niemniej jednak w kilku państwach członkowskich, mianowicie w Estonii, Irlandii, na Łotwie, w Szwecji i w Zjednoczonym Królestwie stopy bezrobocia wśród kobiet były niższe niż wśród mężczyzn.

Długoterminowe bezrobocie, istotny czynnik wpływający na skalę i dotkliwość ubóstwa, również był wyższy dla kobiet w większości państw członkowskich UE. W 2005 roku, wśród 25 państw członkowskich tylko na Łotwie, w Irlandii, na Węgrzech, w Finlandii i na Malcie nierówność uwarunkowana płcią była korzystna dla kobiet.

W dziedzinie płac, statystyki Eurostatu wykazują, że w UE-25 mężczyźni zarabiali około 15% więcej niż kobiety w 2004 roku. Ta nierówność oparta na płci była niższa w Słowenii, Portugalii, Belgii, Włoszech, na Malcie i na Słowacji.

Jeżeli chodzi o umowy, istniała nierówność oparta na płci pod względem godzin pracy i okresu trwania umów. Według statystyk, w UE-25 blisko jedna trzecia zatrudnionych kobiet pracowała w 2006 roku w niepełnym wymiarze godzin, podczas gdy ten odsetek wśród mężczyzn wyniósł 6,5%. Warto zauważyć, że praca na niepełny etat często stanowi dla wielu kobiet jedyną alternatywę z uwagi na brak instytucji zajmujących się opieką nad dziećmi i brak wsparcia w opiece nad osobami starszymi i innymi osobami pozostającymi na ich utrzymaniu. W rzeczywistości w gospodarstwie domowym kobiety wciąż muszą ponosić główne obowiązki związane z opieką nad dziećmi i osobami starszymi, a także z prowadzeniem gospodarstwa domowego. Mężczyźni zazwyczaj spędzają na tego typu czynnościach mniej niż połowę czasu, jaki poświęcają na nie kobiety. We Włoszech i Hiszpanii ta nierówność była bardziej widoczna – kobiety spędzały na takich obowiązkach niemal trzykrotnie więcej czasu niż mężczyźni.

Z punktu widzenia okresu trwania lub rodzaju umowy, w 2006 roku około 15% kobiet zatrudnionych w UE-25 pracowało na stanowiskach tymczasowych; ten odsetek dla mężczyzn wyniósł 14%. W Finlandii i na Cyprze różnica była bardziej widoczna, sięgając 7 punktów procentowych. Jej wartość była minimalna w Niemczech (0,3 punktu procentowego) i w Austrii (0,1 punktu procentowego). Na Słowacji nie odnotowano różnicy.

W stosunku do dostępu do rynków pracy, statystyki Eurostatu pokazują znaczną różnicę między mężczyznami a kobietami. W UE-25 różnica ta w 2006 roku wyniosła 15 punktów procentowych na korzyść mężczyzn. Tylko w Finlandii, na Łotwie, Litwie i w Estonii taka różnica nie występowała.

I wreszcie, należy zauważyć, że dyskryminacja pod względem dostępu do rynku pracy jest szczególnie wyraźna na stanowiskach wysokiego szczebla i w polityce.

Nierówności te bezpośrednio determinują poziom świadczeń w chwili przejścia na emeryturę oraz świadczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego. Ponadto warto również pamiętać o tym, że w większości państw członkowskich przerywanie kariery jest penalizowane, a system zabezpieczenia społecznego nie obejmuje prac niekonwencjonalnych, często wykonywanych przez kobiety.

Według Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego⁵, w 2005 roku 70% osób, które przeszły na emeryturę stanowiły kobiety. Niemniej jednak, ich dochód był 50% niższy od podobnej kwoty w przypadku mężczyzn. Ponadto blisko 75% osób, które przeszły na emeryturę, a które otrzymywały transfery socjalne z uwagi na ich niski dochód stanowiły kobiety.

5.3. Edukacja i szkolenie

Wykształcenie/kwalifikacje na niskim poziomie stanowią potencjalny czynnik ubóstwa i wykluczenia społecznego, które są pochodną wynikających z tego trudności w udziale w rynku pracy. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny⁶ stwierdził, że w UE-25 zatrudniona była zaledwie połowa kobiet o niskim poziomie kwalifikacji, w przeciwieństwie do 85% kobiet posiadających wysokie kwalifikacje. Ta różnica była znacznie niższa wśród mężczyzn – odsetek wyniósł, odpowiednio, 83% i 93%.

Dostęp do edukacji jest w UE dość podobny bez względu na płeć. Statystyki Eurostatu za rok 2005 pokazują, że wśród młodych ludzi w wieku 15–25 lat odsetek kobiet korzystających z edukacji był wyższy niż w przypadku mężczyzn.

W 2006 roku Eurostat stwierdził, że liczba osób o wysokim poziomie wykształcenia była podobna dla mężczyzn i kobiet. Niemniej jednak, należy zauważyć, że w Słowenii, Estonii, na Łotwie, Litwie, w Finlandii i w Szwecji ta różnica była korzystna dla kobiet i wyniosła dziesięć punktów procentowych.

Pomimo podobnych poziomów wykształcenia wciąż istnieje oparta na płci nierówność w zakresie korzystania z technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT). Kobiety zazwyczaj spędzają mniej czasu na pracy z komputerem, w związku z czym są w większym stopniu wykluczone z technologii informacyjnych; ma to szczególnie zastosowanie wobec kobiet starszych. Statystyki Eurostatu odnotowały, że w 2005 roku blisko 60% kobiet w wieku 16–74 lata uznano za osoby o bardzo niskich umiejętnościach obsługi komputera w porównaniu z 49% mężczyzn, których sytuację uznano za podobną.

---

⁵ Sprawozdanie EKES na temat ubóstwa wśród kobiet i równości płci, Brenda King, wrzesień 2005.

⁶ Jak wyżej.

W kontekście ustawicznego szkolenia zawodowego statystyki Eurostatu wykazują, że w 2005 roku ogółem w szkoleniach uczestniczyło więcej mężczyzn niż kobiet (43% mężczyzn i 41% kobiet, w wieku 25–65 lat). Tylko w Słowenii, na Łotwie, Litwie, w Irlandii i Finlandii ten odsetek był wyższy dla kobiet niż dla mężczyzn. Liczby te są z pewnością związane z dyskryminacją na rynku pracy, o której mowa powyżej.

Powyższe dane uwypuklają odpowiednie różnice między płciami występujące w UE.

6. Warianty koncepcyjne

Włączenie aspektu związanego z *plcią* do badań prowadzonych na temat ubóstwa jest zjawiskiem stosunkowo nowym. Diane Pearce po raz pierwszy przedstawiła tezę dotyczącą *feminizacji ubóstwa* w późnych latach 70-tych. Pomimo braku konsensusu co do tej koncepcji, utorowała ona drogę nowemu spojrzeniu na uwarunkowane płcią przyczyny i przejawy ubóstwa, przedstawiane przez środowisko akademickie lub decydentów politycznych.

Główne warianty leżące u podstaw proponowanych wskaźników ubóstwa wśród kobiet dotyczą trzech zasadniczych założeń: po pierwsze, że poza ogólnymi mechanizmami, które w równym stopniu tłumaczą ubóstwo wśród mężczyzn, jak i kobiet, istnieją także *szczególne* społeczne i ekonomiczne procesy, które dotyczą szczególnie kobiet⁷; po drugie, że pełne zrozumienie tych procesów wymaga takiej koncepcji ubóstwa, która będzie w stanie objąć złożony charakter i *wielowymiarowość* tego zjawiska; i wreszcie, że obszerna analiza wymaga ustanowienia „transgranicznych” konceptualizacji i metodologii praktycznych zazwyczaj wykorzystywanych przez *różne środowiska naukowe*, aby w pełni włączyć perspektywę płci do badań nad ubóstwem.

Takie założenia zakładają potrzebę nowej koncepcji ubóstwa, która uwzględniałaby prowadzoną politykę społeczną i która będzie w stanie stawić czoła ograniczeniom występującym w klasycznych badaniach nad ubóstwem, mianowicie istotności dla badań nad ubóstwem wśród kobiet.

---

⁷ Por. Viguera 1989, cyt. w: Perista, Gomes i Silva, 1992, s. 11.

6.1. Ograniczenia klasycznych badań i wyzwania

W klasycznych badaniach przeważała próba ustanowienia obiektywnej kategorii ubóstwa (granica ubóstwa), a główna debata toczyła się wokół pojęcia bezwzględnego ubóstwa *w opozycji do* względnego ubóstwa. W tych badaniach zbiorcze dane z gospodarstw domowych wykorzystywano do wysnuwania wniosków dotyczących różnych warunków życia. Również w oparciu o to podejście wiele źródeł danych statystycznych w dalszym ciągu dostarcza informacje na temat gospodarstw domowych jako zbiorczy jednorodny zestaw danych.

Wielu współczesnych autorów czyni krytyczne uwagi na temat takiego tradycyjnego podejścia i wskazuje na fakt, że jeśli chodzi o ubóstwo wśród kobiet, takie koncepcyjne i metodologiczne warianty są niewystarczające i nie zapewniają odpowiedniego i pełnego zrozumienia przedmiotowego zjawiska (np. Pahl, 1983; Daly, 1992; Anglia, 1997). Takie warianty zakładają ukrywanie istotnych nierówności w rodzinie: tradycyjni ekonomiści zakładają, że gospodarstwo domowe to rodzaj „czarnej skrzynki”, w której zasoby nabywane przez poszczególne osoby mają być dzielone wśród członków gospodarstwa domowego (Pahl, 1983 s. 238). Podobnie, gospodarstwo domowe statystycznie niesklasyfikowane jako biedne może, w rzeczywistości, obejmować członków rodziny (np. dzieci i kobiety), których warunki życiowe są trudne (Daly, 1992).

Definicja ubóstwa powszechnie wykorzystywana w procesach integracji społecznej UE zakłada, że zasoby gospodarstwa domowego są równo dzielone między członków rodziny, ale ubóstwo jest odczuwane na poziomie jednostki i powinno być analizowane na tym poziomie, jeżeli aspekt ubóstwa związany z płcią ma zostać zrozumiany.

W związku z tym większość wskaźników Laeken nie zapewnia dokładnego obrazu aspektu ubóstwa związanego z płcią, ponieważ mierzą one ubóstwo w oparciu o założenie, że gromadzone zasoby są dzielone równo. Aspekt ubóstwa związany z płcią może zostać faktycznie ukazany dopiero po przeanalizowaniu *czarnej skrzynki gospodarstwa domowego*.

Niemniej jednak, potrzebna jest nie tylko zbiorcza analiza na poziomie mikro (na poziomie jednostki, wewnątrz gospodarstwa domowego). Pełne zrozumienie ubóstwa wśród kobiet wymaga wielowymiarowej koncepcji ubóstwa wykraczającej poza aspekt pieniężny.

Wymaga również stosowania uzupełniających się metodologii mieszanych opartych zarówno na ilościowych, jak i jakościowych metodach pomiaru. Działania te powinny być w stanie dokonać pomiaru ubóstwa, przeanalizować złożone procesy i wzorce nierówności, zagrożenia ze względu na płeć, kwestie pozbawienia dobrobytu i subiektywnego dobrobytu.

Pojawia się kolejne wyzwanie natury koncepcyjnej i metodologicznej: ubóstwo długo postrzegano jako zjawisko statyczne; jednakże narażenie na ubóstwo jest silnie związane ze szczególnymi wydarzeniami w życiu kobiety (rozwód, samotne wychowywanie dzieci, wdowieństwo, podeszły wiek). Aby uwzględnić te elementy, bezwzględnie konieczne jest również *dynamiczne podejście* i wykorzystanie danych przekrojowych.

6.2. Ku wielowymiarowej koncepcji ubóstwa

Pekińska platforma działania przyjęta na czwartej Światowej Konferencji w sprawie Kobiet: działania na rzecz równości, rozwoju i pokoju pod egidą Organizacji Narodów Zjednoczonych w 1995 roku, określa ubóstwo jako jeden z kluczowych obszarów będących przedmiotem niepokoju i pilnie wymagających strategicznych celów i działań. Platforma działania określa również zbiór celów służących propagowaniu upodmiotowienia kobiet, równości płci i wyeliminowaniu przeszkód w udziale kobiet w życiu społecznym zarówno w sferze prywatnej, jak i publicznej, oraz w procesach podejmowania decyzji dotyczących spraw gospodarczych, społecznych, kulturalnych i politycznych. W podobnym duchu dokument dotyka potrzeby propagowania warunków niezbędnych dla uzyskania równości kobiet i mężczyzn w zakresie podziału władzy i obowiązków w rodzinie, na rynku pracy i w społeczeństwie w ujęciu ogólnym.

Oddanie idei pekińskiej platformy działania oznacza, że propagowanie i ochrona wszystkich podstawowych praw człowieka w odniesieniu do kobiet oraz ich wolności należy traktować jako podstawowy cel, tj. jako warunek niezbędny dla upodmiotowienia kobiet, dla ich dobrobytu i wyeliminowania ubóstwa. W związku z tym, zgodnie z podejściem opartym na prawach człowieka, ubóstwo wśród kobiet definiuje się jako pozbawienie podstawowych praw człowieka z uwagi na brak zasobów w rozmaitych dziedzinach, co ogranicza lub wyklucza „możliwość pełnego wykorzystania drzemiącego w nich potencjału społecznego i kształtowania życia zgodnie z własnymi aspiracjami”⁸.

---

⁸ Deklaracja pekińska (punkt 12), na stronie:
<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/beijingdeclaration.html>.

Godność i dobrobyt są natomiast zapewnione, gdy kobiety faktycznie korzystają z następujących praw człowieka:

- prawo do odpowiedniego standardu życia, w tym warunków mieszkaniowych, żywności, wody pitnej i podstawowych usług socjalnych;
- prawo do zdrowego i bezpiecznego środowiska;
- prawo do opieki medycznej;
- prawo do ochrony przed wszystkimi formami dyskryminacji;
- prawo do równego dostępu do edukacji i szkolenia zawodowego;
- prawo do równego dostępu do zasobów produkcyjnych;
- prawo do pracy i praw w pracy (dostęp do równego wynagrodzenia za pracę o tej samej wartości; równe szanse w czasie rekrutacji, w zakresie promocji i rozwoju kariery zawodowej);
- prawo do godnego wynagrodzenia wystarczającego do zapewnienia danej osobie niezależnych środków do życia;
- prawo do równego podziału obowiązków dotyczących opieki nad dziećmi i utrzymania;
- prawo do ochrony socjalnej w przypadku bezrobocia, choroby, niesprawności, wdowieństwa lub podeszłego wieku;
- prawo do traktowania z godnością i do ochrony w przypadku prześladowania, przemocy lub wykorzystywania;
- prawo do równego udziału we wszystkich procesach podejmowania decyzji istotnych w ich życiu, życiu ich rodzin i społeczności.

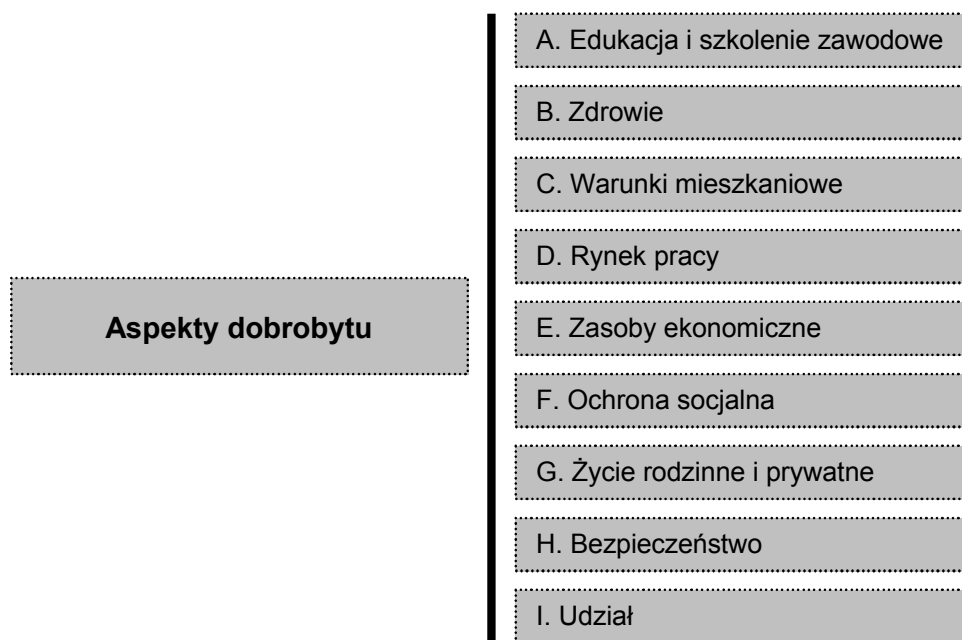
Pekińska platforma zapewnia nam zatem wyraźną i całościową definicję ubóstwa wśród kobiet, co pozwala nam ogarnąć złożony i wielowymiarowy charakter tego zjawiska. „Ubóstwo przejawia się w wielu postaciach, w tym brakiem dochodów i zasobów produkcyjnych wystarczających, aby zapewnić trwałe środki do życia; głodem i niedożywieniem; złym stanem zdrowia; ograniczonym dostępem, lub jego brakiem, do edukacji i innych podstawowych usług; zwiększoną zachorowalnością i śmiertelnością spowodowaną chorobami; bezdomnością i nieodpowiednimi warunkami mieszkaniowymi; niebezpiecznym środowiskiem; oraz dyskryminacją społeczną i wykluczeniem społecznym. Charakteryzuje się również brakiem udziału w procesie podejmowania decyzji oraz w życiu obywatelskim, społecznym i kulturalnym”⁹.

---

⁹ Pekińska platforma działania (punkt 47), na stronie:
<http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/poverty.htm>.

Mając na uwadze to oświadczenie, możliwe jest zatem określenie zestawu konkretnych warunków, w których można osiągnąć dobrobyt kobiet. A zatem, kobieta jest biedna, gdy brakuje jej zasobów (materialnych i niematerialnych) w następujących aspektach dobrobytu:

Aspekty dobrobytu związane z ubóstwem wśród kobiet

Każdy aspekt na powyższym rysunku zawiera niezbędne kluczowe elementy lepszego zrozumienia ubóstwa wśród kobiet, zgodnie z poniższym opisem:

Edukacja i szkolenie zawodowe to podstawowy aspekt w zwalczaniu ubóstwa i promowaniu dobrobytu kobiet. Ten aspekt składa się z elementów, takich jak edukacja formalna, poziom umiejętności czytania i pisania, umiejętności i zdolności, możliwości uczenia się przez całe życie, korzystanie z komputera i Internetu oraz dostęp do źródeł informacji (w tym informacji na tematy prawne).

Aspekt związany ze **zdrowiem** dotyczy dostępu – po przystępnych cenach – do usług opieki zdrowotnej, opieki w zakresie zdrowia reprodukcyjnego i informacji na temat żywienia.

Warunki mieszkaniowe również mają bardzo duży wpływ na dobrobyt kobiet i obejmują elementy związane z warunkami wewnętrznymi (rodzaj konstrukcji, podstawowa infrastruktura, wyposażenie, światło naturalne, przestrzeń mieszkaniowa) i zewnętrzne (otoczenie/sąsiedztwo mieszkalne, bliskość usług socjalnych, transport publiczny).

Aspekt związany z **rynkiem pracy** obejmuje zarówno sektory formalne, jak i nieformalne i zawiera następujące elementy: dostęp do zawodów i zajęć uznanych społecznie i wynagradzanych; dostęp do odpowiednich warunków pracy pod względem godzin pracy, umowy o pracę, poziomu wynagrodzenia; możliwości promowania i awansu zawodowego; możliwości równoważenia życia zawodowego i prywatnego – warunki związane z czasem pracy zgodne z organizacją życia rodzinnego; możliwości równego traktowania w przypadku ciąży, urodzenia dziecka i karmienia piersią; oraz możliwości rozwijania przedsiębiorczości.

Dobrobyt kobiet jest również związany z istnieniem **zasobów ekonomicznych**, co obejmuje zdolność ekonomiczną i osobistą do otrzymania pożyczki bankowej; możliwość bycia osobą zarabiającą o regularnym przyplywie dochodu; oraz zdolność ekonomiczną i osobistą do życia z wykorzystaniem niezależnych środków w przypadku rozwodu, wdowieństwa lub przerwania stosunku pracy.

Kolejnym istotnym aspektem dobrobytu kobiet jest **ochrona socjalna**, która jest związana z dostępem do publicznych usług opieki nad dziećmi i osobami starszymi, dostępem do formalnych systemów zabezpieczenia społecznego oraz do socjalnych (zarówno formalnych, jak i nieformalnych) sieci, które mogą zapewnić indywidualną ochronę w przypadku ciąży, macierzyństwa, karmienia piersią, bezrobocia, choroby, niesprawności, zmiany stanu cywilnego (rozwód, wdowieństwo,...), przejścia na emeryturę i podeszłego wieku.

Życie prywatne/rodzinne uważa się za kolejny ważny aspekt, jeśli chodzi o dobrobyt kobiet. Obejmuje on takie elementy, jak podział obowiązków rodzinnych, czynności domowych i czynności związanych z opieką; udział w podejmowaniu decyzji dotyczących ważnych kwestii rodzinnych lub dotyczących gospodarstwa domowego; podział władzy i zasobów ekonomicznych; przeznaczenie czasu na potrzeby rodzinne i indywidualne; ustalenia związane z wychowaniem dzieci po rozwodzie (dobrobyt kobiet zwiększa się w sytuacjach, gdy nie ponoszą one samotnie obciążenia ekonomicznego związanego z wychowaniem dzieci). Pełne osiągnięcie dobrobytu w życiu prywatnym zależy również od możliwości korzystania ze zrównoważonego zarządzania czasem własnym, co obejmuje wystarczający czas na sen, relaks i regularne ćwiczenia.

Bezpieczeństwo to zasadniczy element, poczucie bezpieczeństwa w przypadkach, gdy kobiety są w pełni chronione przed wszelkimi formami dyskryminacji, przemocy, prześladowania, wykorzystywania seksualnego, jak również przed wszelkimi postawami i praktykami, których podstawą są uprzedzenia uwarunkowane płcią. Dostęp do usług ochrony, doradztwa psychologicznego i informacji na tematy prawne również stanowi kluczowy element tego aspektu.

I wreszcie, **udział** w życiu publicznym (w sferze gospodarczej, społecznej, politycznej i kulturalnej) ma bardzo duże znaczenie w pełnym urzeczywistnieniu obywatelskiego udziału kobiet i ich dobrobytu. Obejmuje to udział w procesach podejmowania decyzji związanych z polityką zarówno w sektorach prywatnym/biznesowym, jak i publicznym (na poziomie ponadnarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym), jak również udział w sieciach społecznych (podstawowe źródło kapitału społecznego) oraz w działaniach kulturalnych i rekreacyjnych.

Podsumowując, realizowane podejście, które stanowi podstawę proponowanych wskaźników, opiera się na wielowymiarowej koncepcji dobrobytu kobiet. Ubóstwo wśród kobiet jest postrzegane nie tylko pod kątem braków ekonomicznych/materialnych, ale także pod kątem wielu aspektów, w których kobiety – z uwagi na szczególne procesy gospodarcze i społeczne – mogą zostać pozbawione podstawowych zasobów niezbędnych dla ich dobrobytu.

7. Kwestionariusz w sprawie kobiet i ubóstwa w Unii Europejskiej

Metody przyjęte na poparcie proponowanych wskaźników obejmowała, jako bardzo istotne źródło informacji, ankietę przeznaczoną dla krajowych przedstawicieli grupy wysokiego szczebla ds. uwzględniania problematyki płci¹⁰ dotyczącą istotności aspektu związanego z płcią w krajowych strategiach zwalczania ubóstwa oraz szczególnych cech ubóstwa wśród kobiet w każdym państwie członkowskim.

---

¹⁰ **Grupa wysokiego szczebla ds. uwzględniania problematyki płci** jest nieformalną grupą złożoną z przedstawicieli wysokiego szczebla odpowiedzialnych za uwzględnianie problematyki płci na poziomie krajowym. Przewodniczy jej Komisja, która zwołuje regularne posiedzenia dwa razy w roku w ścisłej współpracy z prezydencją. Do głównych zadań grupy należy zapewnienie wsparcia prezydencji w określaniu stosownych obszarów i tematów polityki, którymi należy się zająć w trakcie poszczególnych prezydencji w celu osiągnięcia równości płci. Grupa stanowi także główne forum planowania strategicznych działań podejmowanych w następstwie pekińskiej platformy działania, w tym opracowywania wskaźników. Od 2003 roku grupa wspiera także Komisję w przygotowywaniu sprawozdania dla Rady Europejskiej na temat równości między kobietami a mężczyznami.

Umożliwiło to zespołowi badawczemu, który przygotowywał proponowane wskaźniki, uwzględnienie sposobu, w jaki istota poszczególnych wybranych aspektów ubóstwa wśród kobiet i zawartość tych aspektów, różniła się w poszczególnych krajach. W rezultacie możliwe było otrzymanie dodatkowego wsparcia w kontekście ostatecznego wyboru wskaźników ubóstwa wśród kobiet, proponowanych jako uzupełnienie już istniejących wskaźników.

Kwestionariusz podzielono na 5 części. Część 1 dotyczy aspektów dobrobytu i wielowymiarowego charakteru ubóstwa. Jest to szczególna grupa zagadnień opisujących kilka aspektów dobrobytu istotnych z punktu widzenia zrozumienia braku dobrobytu (tj. ubóstwa) wśród kobiet. Jest to dziewięć aspektów opisanych uprzednio do celów proponowanej przez nas koncepcji ubóstwa. Każdy z tych aspektów obejmuje kilka pozycji, które lepiej określają ich (również wielowymiarową) treść. Dla każdej z tych pozycji w każdym kraju istnieją czynniki natury ekonomicznej, społecznej i instytucjonalnej, które mogą uniemożliwiać osiągnięcie dobrobytu, czyli generować ubóstwo. Niektóre takie czynniki mogą być *charakterystyczne dla kobiet*, tj. mogą one w odmienny sposób wpływać na mężczyzn i kobiety.

Celem jest uzyskanie wglądu w wielowymiarowość ubóstwa (braku) jako zjawiska charakterystycznego dla kobiet w każdym kraju. Każdego z ekspertów poproszono o przypisanie każdej z pozycji liczby przedstawiającej wagę, jaką, jego zdaniem, dana pozycja ma z punktu widzenia ubóstwa wśród kobiet w jego kraju, a zatem ubóstwu (czyli brakowi lub brakowi dobrobytu) jako jednemu ze szczególnych dla kobiet czynników w każdym kraju. Dla każdej z pozycji skala punktowa wynosiła od 1 do 4, gdzie 1 to „zupełnie nieistotne”, co oznacza, że dana pozycja jednakowo wpływa na kobiety i mężczyzn; zaś 4 to „bardzo istotne”, co oznacza, że dana pozycja wyraźnie w większym stopniu wpływa na kobiety niż na mężczyzn. W odniesieniu do oceny jakościowej należy zauważyć, że tym, co jest naprawdę ważne w tym kwestionariuszu jest *różnica ze względu na płeć* w każdej pozycji. Innymi słowy, dana pozycja może być istotnym aspektem ubóstwa w danym kraju¹¹, jednak można spodziewać się wysokiej liczby przypisanej tej pozycji jedynie wtedy, gdy istnieje jakiegoś rodzaju dyskryminacja ze względu na płeć odzwierciedlająca słabszą pozycję kobiet w stosunku do mężczyzn, tj. gdy dana pozycja jest charakterystyczna dla kobiet w tym kraju.

---

¹¹ Należy oczekiwać, że takie aspekty ubóstwa w danym kraju są dobrze zilustrowane we wskaźnikach ubóstwa dla tego kraju. Należy wówczas zastosować charakterystyczne dla płci wskaźniki ubóstwa, aby uzupełnić „średnie” wskaźniki ubóstwa w danym kraju.

Część 2 dotyczy znaczenia ubóstwa w obrębie poszczególnych grup kobiet w każdym kraju. To również ma być jakościowa ocena ubóstwa wśród kobiet, nie podejście ilościowe. Dla każdej określonej grupy kobiet przedstawiciela każdego kraju poproszono o udzielenie odpowiedzi, przy użyciu skali od 1 do 4, gdzie 1 to „grupa niedotknięta ubóstwem”, a 4 to „grupa bardzo dotknięta ubóstwem”. Oczekiwano, że odpowiedzi ekspertów na tę część kwestionariusza będą uwzględniać, w swej warstwie merytorycznej, aspekty dobrobytu (a zatem i aspekty braku lub braku dobrobytu) określone w poprzedniej części. Zapewniłoby to pewne wskazania dotyczące znaczenia polityki dla pewnych grup społecznych i konkretnych kategorii kobiet. A pośrednio, z uwagi na fakt, że grupy kobiet zostały w kwestionariuszu skategoryzowane, odpowiedzi na tę część kwestionariusza zapewniłyby również wstępną wskazówkę co do opinii eksperta na temat znaczenia niektórych typowych przyczyn ubóstwa wśród kobiet w danym kraju.

Część 3 obejmuje wskaźniki dotyczące aspektów dobrobytu. Odnośnie do każdego zdefiniowanego aspektu dobrobytu przedstawiciel każdego kraju miał możliwość opisanie wskaźników, które chciałby zaproponować jako najbardziej odpowiednie do oceny dobrobytu kobiet, z uwzględnieniem szczególnych cech swojego kraju. Oczekiwano, że takie sugestie będą się wiązać ze znaczeniem aspektów ubóstwa i grup kobiet określonych w odpowiedziach w poprzednich częściach. Znaczenie proponowanych wskaźników z punktu widzenia danego kraju mogłaby znaleźć również odzwierciedlenie w ich wykorzystaniu w tym kraju (czy to do celów analitycznych czy z punktu widzenia polityki, w zależności od przypadku); respondentów poproszono również o stosowne szczegóły. Należy zauważyć, że jest to kluczowa część naszej analizy (ma to być głównym celem tego sprawozdania). Znaczenie proponowanych wskaźników z punktu widzenia danego kraju zostało sprawdzone względem znaczenia *aspektów* ubóstwa (z części 1) oraz jego głównych *przyczyn* (pośrednio za pomocą części 2).

Część 4 poświęcono uzyskaniu informacji na temat znaczenia w poszczególnych krajach polityk społecznych ukierunkowanych na ubóstwo wśród kobiet w strategiach politycznych lub w krajowej debacie na temat polityki. Ta część kwestionariusza zajmuje się tym tematem w dwojaki sposób, wychodząc z założenia, że temat ten sytuuje się na przecięciu dwóch możliwości: badań i działania politycznego. Z jednej strony, chcemy wiedzieć, w jakim zakresie kwestie ubóstwa są uwzględniane w politykach dotyczących równości płci, zaś z drugiej strony, w jakim zakresie kwestie związane z płcią są zawarte w politykach ukierunkowanych na zwalczanie ubóstwa, mianowicie w krajowych planach działania na rzecz integracji społecznej.

Część 5 koncentruje się na instytucjonalnym ustalaniu polityk; respondentów zapytano o główne instytucje i podmioty w dziedzinie społecznej w obrębie polityk konkretnie ukierunkowanych na zwalczanie ubóstwa wśród kobiet, ze wskazaniem względnej wagi głównych funkcji, jakie mogą one pełnić, a mianowicie: formułowania polityk, badań i rozwoju, analizy polityki, monitorowania i oceny.

Reakcja ze strony członków grupy wysokiego szczebla ds. uwzględniania problematyki płci była pozytywna. Pomimo ewentualnych nieporozumień odnośnie do niektórych kwestii, zważywszy na skoncentrowanie się na charakterystycznych dla kobiet zagadnieniach dotyczących ubóstwa, odpowiedzi były wysokiej jakości i całkiem użyteczne do celów analizy. Zaowocowały one informacjami zebranymi w tabelach 1–4 w załączniku i przedstawionymi poniżej.

- **Pozycje istotne dla zrozumienia braku dobrobytu (lub ubóstwa) wśród kobiet według członków grupy wysokiego szczebla ds. uwzględniania problematyki płci (tabela 1 w załączniku)**

W aspekcie *edukacja i szkolenie* efektywny, równy dostęp do możliwości edukacji i szkolenia, bez względu na wybrany zawód, oraz możliwości szkolenia się przez całe życie to dwie z pozycji, które przeciętnie z punktu widzenia ubóstwa w większym stopniu wpływają na kobiety niż na mężczyzn. Wykorzystanie komputerów z dostępem do Internetu to kolejna z pozycji, która ma większy wpływ na kobiety niż na mężczyzn.

W odniesieniu do *zdrowia* dostęp do konsultacji z zakresu planowania rodziny i bezpłatnych środków antykoncepcyjnych wydaje się być pozycją, która w większym stopniu wpływa na kobiety niż na mężczyzn. Niemniej jednak ta oraz inne pozycje są przez państwa członkowskie uważane za „niezbyt istotne”, czyli niemające znaczenia z punktu widzenia różnicy płci.

Jeśli chodzi o *warunki mieszkaniowe*, dostęp do bezpiecznego środowiska domowego jest jedną z pozycji w obrębie dobrobytu, które są ważniejsze dla kobiet niż dla mężczyzn.

Jeśli chodzi o **rynek pracy i życie zawodowe**, pojawiają się dwie pozycje, które wyraźnie w większym stopniu wpływają na kobiety niż na mężczyzn; są to możliwości równoważenia życia zawodowego i prywatnego: warunki czasu pracy zgodne z organizacją życia rodzinnego i możliwości równego traktowania w przypadku ciąży, urodzenia dziecka i karmienia piersią. Choć nie przypisano mu takiej samej wagi, dostęp do równego wynagrodzenia za pracę o takiej samej wartości również uznano za pozycję szczególnej wagi dla dobrobytu kobiet.

W odniesieniu do **zasobów ekonomicznych** zdolność ekonomiczna kobiety i osobista zdolność do reorganizacji jej życia w przypadku rozwodu, wdowieństwa lub przerwania stosunku pracy jest jedną z pozycji dotyczących dobrobytu, które są ważniejsze dla kobiet niż dla mężczyzn; towarzyszy jej pozycja dotycząca posiadania statusu osoby zarabiającej o regularnym przepływie dochodów oraz pozycja posiadania zdolności do samodzielnej działalności produkcyjnej.

W odniesieniu do **ochrony socjalnej** dostęp do publicznej sieci opiekunów do dzieci i żłobków w pobliżu miejsca zamieszkania lub pracy pojawia się jako pozycja mająca większy wpływ na kobiety niż na mężczyzn.

Jeśli chodzi o **życie rodzinne i prywatne**, tak równy podział obowiązków rodzinnych i czynności związanych z opieką pomiędzy oboje partnerów, jak i równy podział obowiązków i zadań domowych pomiędzy oboje partnerów wyraźnie bardziej wpływa na kobiety niż na mężczyzn.

W kwestii **bezpieczeństwa** dostęp do ochrony przed przemocą domową lub w rodzinie, do ochrony przed molestowaniem seksualnym lub mobbingiem oraz do ochrony przed handlem ludźmi i wykorzystywaniem seksualnym to pozycje związane z dobrobytem, które w znaczący sposób wywierają większy wpływ na kobiety niż na mężczyzn.

I wreszcie, w zakresie aspektu **uczestnictwo społeczne** udział w politycznym procesie podejmowania decyzji postrzegany jest jako element mający większy wpływ na kobiety niż na mężczyzn.

- **Znaczenie ubóstwa w obrębie grup kobiet** (tabela 2 w załączniku)

Kobiety starsze wpłacające nieregularne składki do systemów zabezpieczenia społecznego i kobiety samotnie wychowujące dzieci to szczególne grupy kobiet, które w bardzo dużym stopniu są dotknięte ubóstwem. Ponadto szczególne grupy starszych bezrobotnych kobiet i starszych samotnych kobiet również są dotknięte ubóstwem.

- **Znaczenie ubóstwa wśród kobiet jako część krajowych strategii** (*tabela 3.1 i tabela 3.2 w załączniku*)

W większości państw członkowskich UE kwestia ubóstwa jest traktowana jako część strategii i debaty na temat równości płci, a jednocześnie kwestie związane z problematyką płci są włączane do środków polityki socjalnej służących zwalczaniu ubóstwa.

- **Tło instytucjonalne** (*tabela 4 w załączniku*)

Kolejnym istotnym ustaleniem jest fakt, że rząd centralny odgrywa większą rolę w dziedzinie formułowania polityki, analizy polityki oraz monitorowania i oceny strategii/polityk służących zwalczaniu ubóstwa wśród kobiet niż inne podmioty. O ile ośrodki akademickie są w pierwszym rzędzie odpowiedzialne za badania i rozwój tych strategii/polityk, to niezależne komisje ekspertów, partnerzy społeczni, instytucje prywatne i organizacje pozarządowe są bardziej odpowiedzialne za analizę polityki (wraz z rządem). Te podmioty wspierają również rząd w zakresie monitorowania i oceny.

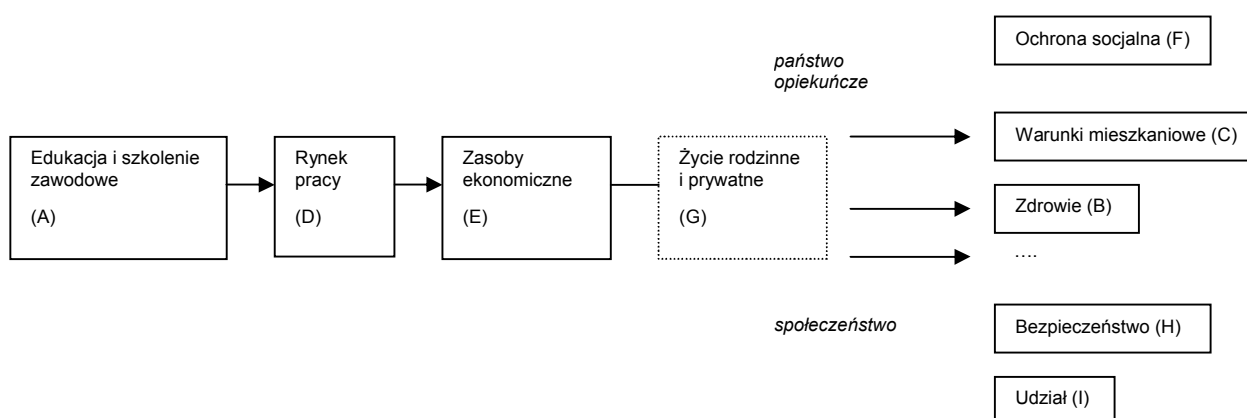
8. Wielowymiarowe wskaźniki dotyczące ubóstwa wśród kobiet

Wskaźniki opisane w części 3 powyżej stanowią część zestawu wskaźników, które wyłoniły się z wielowymiarowego *modelu* ubóstwa wśród kobiet, przy uwzględnieniu perspektywy płci.

Ten *szerszy zestaw wskaźników* odzwierciedla postrzeganie wielowymiarowego charakteru ubóstwa jako braku dobrobytu w tych obszarach, które zostały wybrane jako istotne z punktu widzenia szczególnej sytuacji kobiet w Unii Europejskiej. Ponadto uwzględniono odpowiedzi wszystkich przedstawicieli państw członkowskich należących do grupy wysokiego szczebla ds. uwzględniania problematyki płci.

Wybrane wskaźniki powinny również odzwierciedlać wyraźne uwzględnienie zbioru stosunków przyczynowych między zmiennymi, które charakteryzują nasze *podejście zakładające wykorzystanie modelu* do kwestii ubóstwa wśród kobiet. Takimi zmiennymi są zmienne, które określają wyżej wymienione aspekty dobrobytu związane z ubóstwem. W większości przypadków ubóstwo jest wynikiem braku środków ekonomicznych, czyli dochodu. Niemniej jednak, z jednej strony wyniki w zakresie edukacji i szkolenia zawodowego oraz udział w rynku pracy muszą zostać wzięte pod uwagę jako obszerne dziedziny, w których należy odszukać mechanizmy generowania ubóstwa. Taka analiza wymaga wglądu w gospodarstwo domowe w celu uwzględnienia związanych z płcią różnic w zachowaniu odnośnie do tych czynników. Z drugiej strony, te zasoby ekonomiczne są rozdzielone pośród członków gospodarstwa domowego; różnice związane z płcią mogą powstawać z uwagi na nierówny rozdział zasobów, co ma skutki dla dobrobytu kobiet. Ponadto w gospodarstwie domowym mogą istnieć pewne różnice uwarunkowane płcią w odniesieniu do możliwości wykorzystania takich zasobów ekonomicznych oraz do decyzji ekonomicznych dotyczących przedmiotowych zasobów.

Ubóstwo wśród kobiet: podejście zakładające wykorzystanie modelu

Powyższe czynniki funkcjonują głównie na poziomie jednostki i odzwierciedlają *związane z płcią* stosunki w zakresie władzy i zachowanie ekonomiczne w obrębie *gospodarstwa domowego*. Istnieją jednak i inne aspekty dobrobytu, które w dużym stopniu odzwierciedlają *kontekst* gospodarstwa domowego, koncentrując się na *państwie opiekuńczym* (jeśli chodzi o ochronę socjalną) lub *społeczeństwie* (w tym przypadku uwaga koncentruje się na bezpieczeństwie i udziale w życiu społecznym).

Szeroki zestaw wskaźników ubóstwa wśród kobiet stanowi część tych ram pod względem wyżej wymienionej *konceptyjnej* zawartości ubóstwa, jego podejścia *teoretycznego* i wariantu zakładającego wykorzystanie *modelu* do monitorowania działań związanych z polityką w zakresie ubóstwa i jego czynników determinujących.

Powyższe podejście zakładające wykorzystanie modelu wymagało dodatkowego wsparcia poza swoimi podstawami teoretycznymi. Nowość takiego podejścia i różnorodność czynników w poszczególnych krajach, a także konteksty socjalne i instytucjonalne wywołały potrzebę ankiety skierowanej do będących ekspertami przedstawicieli krajowych i obejmujących kilka głównych tematów. Opinie ekspertów, w miarę ich gromadzenia na podstawie odpowiedzi na przesłane kwestionariusze, nie miały na celu przetestowania modelu i leżących u jego podstaw założeń, ale zapewnienie dodatkowego wsparcia dla naszego konceptyjnego, teoretycznego podejścia zakładającego wykorzystanie modelu.

Poniższe wskaźniki to wskaźniki *pożądane*, które mają na celu zapewnienie informacji na temat wszystkich stosownych aspektów ubóstwa wśród kobiet, z uwzględnieniem powszechności ich występowania i głównych cech, z uwagi na różnorodność tego zjawiska w UE-27. Mają one charakter *uzupełniający* względem innych wskaźników dotyczących ubóstwa i próbują odzwierciedlić szczególne cechy kobiet żyjących w ubóstwie, biorąc te aspekty pod uwagę. Można je podzielić na dwie różne grupy. Jedna grupa składa się z istniejących wskaźników publikowanych przez daną instytucję statystyczną. Druga obejmuje *nowe wskaźniki* opracowane z myślą o włączeniu perspektywy płci do pomiarów ubóstwa. Wskaźniki w tej grupie zaznaczono symbolem √.

A. Edukacja i szkolenie

- A1** *Procent osób, które korzystają z komputera z dostępem do Internetu w życiu codziennym i mają możliwość korzystania z takiego komputera, według płci i wieku. √*

Ten wskaźnik ma na celu dostarczenie informacji na temat skali wykluczenia informatycznego, które w większym stopniu dotyka kobiety niż mężczyzn, o czym mowa w części 2 niniejszego dokumentu. Z jednej strony odzwierciedla on skutki poziomu edukacji osiągniętego przez ludność, z drugiej zaś ma istotne konsekwencje dla postępów w dalszej edukacji, udziału w rynku pracy i życiu zawodowym oraz udziału w życiu społecznym.

- A2** *Procent kobiet uczestniczących w programach uczenia się przez całe życie, według wieku.*

Jest to już istniejący wskaźnik mierzony za pomocą danych gromadzonych przez Eurostat. Wskaźnik ten został zaproponowany przez kilku z wyżej wymienionych przedstawicieli, jako że jest on stosowany w niektórych krajach.

B. Zdrowie

- B1** *Procent kobiet, które chciały zasięgnąć porady lekarskiej w zakresie opieki zdrowotnej specyficznej dla kobiet, ale nie zrobiły tego w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy z powodu takich ograniczeń, jak brak opieki medycznej, czas oczekiwania, kwestie ekonomiczne lub z innych przyczyn. √*

Jest to istotny wskaźnik zważywszy na odpowiedzi udzielone przez przedstawicieli państw członkowskich odnośnie do części 1 kwestionariusza, w którym umieszczono pozycję o podobnej treści. Europejskie badanie dochodów i warunków życia ludności (SILC), będące źródłem danych statystycznych Eurostatu, zawiera podobne pytanie, nie obejmuje ono jednak opieki zdrowotnej specyficznej dla kobiet. Niektóre kraje zaproponowały ten wskaźnik, który jak dotąd nie jest stosowany.

B2 Średnia długość życia w zdrowiu, według płci i wieku.

Ten wskaźnik umieszczono już w nowym zestawie wspólnych wskaźników dotyczących procesu ochrony socjalnej i integracji społecznej, przyjętych przez Komitet ds. Ochrony Socjalnej w czerwcu 2006 roku. Jest to również jeden ze wskaźników wybranych w 2006 roku w trakcie prezydencji austriackiej Unii Europejskiej do zmierzenia postępów w obszarze „Kobiety i zdrowie” pekińskiej platformy działania. Europejskie badanie panelowe budżetów gospodarstw domowych (ECHP), będące źródłem danych statystycznych Eurostatu, dostarczyło informacje w pewnym stopniu związane z tą kwestią, w odniesieniu do subiektywnego postrzegania zdrowia, w podziale na płeć. Tymczasem wskaźnik ten powinien być wykorzystywany wyłącznie na poziomie krajowym z uwagi na brak porównywalności na poziomie międzynarodowym. Metody i pytania w kontekście tego wskaźnika zostaną poddane przeglądowi przez odpowiednie grupy robocze Eurostatu w celu zwiększenia porównywalności.

C. Warunki mieszkaniowe

C1 *Procent gospodarstw domowych nieposiadających co najmniej dwóch urządzeń gospodarstwa domowego, takich jak pralka, zmywarka czy odkurzacz. √*

Ten wskaźnik odnosi się do istotnego ograniczenia dobrobytu, mianowicie dla kobiet, zważywszy na tradycyjny podział obowiązków domowych. Statystyki Eurostatu pochodzące zarówno z SILC, jak i dawnego ECHP zawierają te pozycje, ale pytania nie są sformułowane w ten sam sposób.

C2 *Procent osób, które uważają, że żyją w bezpiecznym środowisku domowym, według płci.*

Ten wskaźnik można było otrzymać na podstawie ECHP i można go uzyskać z SILC. Można go również uzyskać z europejskiego badania społecznego (ESS). Jest to istotny wskaźnik, na co wyraźnie wskazują odpowiedzi na pytania części 1 kwestionariusza.

D. Rynek pracy i życie zawodowe

D1 *Udział kobiet i mężczyzn, którzy przerwali karierę zawodową lub są nieaktywni zawodowo ze względów rodzinnych:*

- a) *udział kobiet i mężczyzn, którzy przerwali karierę zawodową ze względów rodzinnych (wśród osób nieaktywnych zawodowo w wieku produkcyjnym, które były wcześniej zatrudnione);*
- b) *udział nieaktywnych zawodowo kobiet i mężczyzn, którzy nie szukają pracy ze względów rodzinnych;*
- c) *udział kobiet i mężczyzn, którzy pracują w niepełnym wymiarze godzin ze względów rodzinnych (wśród osób pracujących w niepełnym wymiarze godzin).*

Źródłem statystycznym dla tego wskaźnika jest badanie prób losowych dotyczące siły roboczej (LFS). Jest to kwestia o ogromnym znaczeniu dla analizy ubóstwa wśród kobiet i zostało to uwypuklone w odpowiedziach na pytania części 1 kwestionariusza.

D2 *Różnica wynagrodzeń uwarunkowana płcią (różnica w średnich zarobkach kobiet i mężczyzn).*

Informacje dla tego wskaźnika są dostępne ze statystyk Eurostatu. Jest to bardzo istotny wskaźnik dla analizy ubóstwa wśród kobiet; został on zaproponowany przez przedstawicieli kilku krajów, a niektórzy z nich stwierdzili, że jest on już wykorzystywany.

E. Zasoby ekonomiczne

E1a *Wskaźnik zagrożenia ubóstwem według wieku i płci*

E1b *Wskaźnik zagrożenia ubóstwem według typu gospodarstw domowych i płci, w tym wskaźnik zagrożenia ubóstwem osób samotnie wychowujących dzieci*

Są to klasyczne wskaźniki ubóstwa. Są one zawarte już w starych wspólnych wskaźnikach dotyczących integracji społecznej, jak również w nowych wspólnych wskaźnikach dotyczących procesu ochrony socjalnej i integracji społecznej. Podział według cech osobistych (E1a) i gospodarstw domowych (E1b) jest dosyć istotny dla analizy ubóstwa.

E2. *Odsetek par, w których:*

- a) *kobieta nie posiada żadnego własnego dochodu, a mężczyzna dysponuje jakimś źródłem dochodu;*
- b) *mężczyzna nie posiada żadnego własnego dochodu, a kobieta dysponuje jakimś źródłem dochodu. ✓*

Propozycja dotycząca tego wskaźnika poparta jest teoretycznym spojrzeniem na tę kwestię, a jego znaczenie zostało potwierdzone odpowiedziami na pytania części 1 kwestionariusza. Zostało to wyjaśnione w części 9.

F. Ochrona socjalna

F1 *Liczba publicznych instytucji socjalnych: żłobków, przedszkoli i instytucji opieki nad osobami starszymi, z podziałem na dziecko lub osobę starszą i według regionu. ✓*

Sądząc z odpowiedzi na pytania części 1 kwestionariusza, jest to istotny wskaźnik, a kilku przedstawicieli krajowych zaproponowało go jako ważny wskaźnik.

F2 *Średnie wydatki w dziedzinie świadczeń emerytalnych, według wieku, funkcji i płci.*

Statystyki Eurostatu zawierają informacje na temat tego wskaźnika, chociaż bez podziału na płeć.

G. Życie rodzinne i prywatne

- G1** *Udział w podejmowaniu decyzji dotyczących istotnych kwestii rodzinnych: antykoncepcja i reprodukcja; pożyczki bankowe i oszczędności; hipoteka; zakup nowego samochodu; opieka nad osobami starszymi i opieka nad dziećmi; udział w rynku pracy.*

Ten wskaźnik został zaproponowany przy raczej podobnych odpowiedziach przedstawicieli krajowych. Jest to dość istotny wskaźnik, który wypełnia lukę w danych odnoszących się do procesu podejmowania decyzji w gospodarstwie domowym.

- G2** *Podział czasu przeznaczanego na: czynności związane z opieką i czynności domowe, czas wolny, czynności związane z higieną osobistą, sen, według płci*

Wskaźnik ten stanowi dopełnienie poprzedniego wskaźnika w odniesieniu do informacji pochodzących z gospodarstwa domowego; jego istotność została uwypuklona odpowiedziami na pytania części 1 kwestionariusza. Informacje w tej dziedzinie są już dostarczane za pomocą statystyk na temat wykorzystania czasu w domu.

H. Bezpieczeństwo

- H1** *Podział aktów przemocy, których ofiarami są kobiety, według rodzaju aktu przemocy, napastnika i miejsca zdarzenia. ✓*

Kilku przedstawicieli krajowych zaproponowało ten wskaźnik w odpowiedziach na pytania kwestionariusza, przy czym proponowana treść wskaźnika była podobna.

- H2** *Liczba ośrodków doradczych i ośrodków pomocy psychologicznej, schronisk lub sieci wsparcia dla kobiet będących ofiarami przemocy, według regionu.*

Wskaźnik ten, o podobnej treści, został zaproponowany przez kilku przedstawicieli krajowych w odpowiedziach na pytania kwestionariusza, co podkreśliło jego znaczenie.

I. Udział w życiu społecznym

- I1** *Odsetek kobiet w formalnych i nieformalnych sieciach społeczności, organizacjach pozarządowych, organach decyzyjnych związków zawodowych, partiach politycznych, parlamencie i rządzie (na poziomie lokalnym i krajowym). √*

Wskaźnik ten, o podobnej treści, został zaproponowany przez kilku przedstawicieli krajowych w odpowiedziach na pytania kwestionariusza, co podkreśliło jego znaczenie.

- I2** *Procent kobiet, które rzadko lub nigdy nie spędzają czasu z przyjaciółmi, znajomymi lub innymi osobami w grupach społecznych.*

Informacje na temat tego wskaźnika znajdują się w danych statystycznych OECD.

Wielowymiarowe wskaźniki dotyczące ubóstwa wśród kobiet

A. Edukacja i szkolenie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Procent osób, które korzystają z komputera z dostępem do Internetu w życiu codziennym i mają możliwość korzystania z takiego komputera, według płci i wieku.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Procent kobiet uczestniczących w programach uczenia się przez całe życie, według wieku.
B. Zdrowie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Procent kobiet, które chciały zasięgnąć porady lekarskiej w zakresie opieki zdrowotnej specyficznej dla kobiet, ale nie zrobiły tego w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy z powodu takich ograniczeń, jak brak opieki medycznej, czas oczekiwania, kwestie ekonomiczne lub z innych przyczyn.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Średnia długość życia w zdrowiu, według płci i wieku.
C. Warunki mieszkaniowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Procent gospodarstw domowych nieposiadających co najmniej dwóch urządzeń gospodarstwa domowego, takich jak pralka, zmywarka czy odkurzacz.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Procent osób, które uważają, że żyją w bezpiecznym środowisku domowym, według płci.
D. Rynek pracy i życie zawodowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Udział kobiet i mężczyzn, którzy przerwali karierę zawodową lub są nieaktywni zawodowo ze względów rodzinnych: <ul style="list-style-type: none"> a) udział kobiet i mężczyzn, którzy przerwali karierę zawodową ze względów rodzinnych (wśród osób nieaktywnych zawodowo w wieku produkcyjnym, które były wcześniej zatrudnione); b) udział nieaktywnych zawodowo kobiet i mężczyzn, którzy nie szukają pracy ze względów rodzinnych; c) udział kobiet i mężczyzn, którzy pracują w niepełnym wymiarze godzin ze względów rodzinnych (wśród osób pracujących w niepełnym wymiarze godzin).
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Różnica wynagrodzeń uwarunkowana płcią (różnica w średnich zarobkach kobiet i mężczyzn).
E. Zasoby ekonomiczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odsetek par, w których: <ul style="list-style-type: none"> a) kobieta nie posiada żadnego dochodu, a mężczyzna dysponuje jakimś źródłem dochodu; b) mężczyzna nie posiada żadnego dochodu, a kobieta dysponuje jakimś źródłem dochodu.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wskaźnik zagrożenia ubóstwem według wieku i płci. ▪ Wskaźnik zagrożenia ubóstwem według typu gospodarstw domowych i płci, w tym wskaźnik zagrożenia ubóstwem osób samotnie wychowujących dzieci.
F. Ochrona socjalna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba publicznych instytucji socjalnych: żłobków, przedszkoli i instytucji opieki nad osobami starszymi, w podziale na dziecko lub osobę starszą i według regionu.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Średnie wydatki w dziedzinie świadczeń emerytalnych, według wieku, funkcji i płci.

G. Życie rodzinne i prywatne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Udział w podejmowaniu decyzji dotyczących istotnych kwestii rodzinnych: antykoncepcja i reprodukcja; pożyczki bankowe i oszczędności; hipoteka; zakup nowego samochodu; opieka nad osobami starszymi i opieka nad dziećmi; udział w rynku pracy.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podział czasu przeznaczanego na: czynności związane z opieką i czynności domowe, czas wolny, czynności związane z higieną osobistą, sen, według płci.
H. Bezpieczeństwo	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podział aktów przemocy, których ofiarami są kobiety, według rodzaju aktu przemocy, napastnika i miejsca zdarzenia. ▪ Liczba ośrodków doradczych i ośrodków pomocy psychologicznej, schronisk lub sieci wsparcia dla kobiet będących ofiarami przemocy, według regionu.
I. Udział w życiu społecznym	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odsetek kobiet w formalnych i nieformalnych sieciach społeczności, organizacjach pozarządowych, organach decyzyjnych związków zawodowych, partiach politycznych, parlamencie i rządzie (na poziomie lokalnym i krajowym).
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Procent kobiet, które rzadko lub nigdy nie spędzają czasu z przyjaciółmi, znajomymi lub innymi osobami w grupach społecznych.

9. Końcowa propozycja wskaźników

Powyższy wykaz wskaźników obejmuje te, które – przy zastosowaniu się do ogólnych zasad konstruowania wskaźników – uznano za *pożądane* wskaźniki wykonania w odniesieniu do ubóstwa i wykluczenia społecznego na poziomie UE (Atkinson *et al*, 2002). Z założenia wykaz miał być w pełni zgodny z proponowaną koncepcją ubóstwa wśród kobiet wynikającą z naszego rozumienia pekińskiej platformy działania w tym krytycznym obszarze.

Ubóstwo jest jednym z krytycznych obszarów pekińskiej platformy działania, inne zaś zostały już wcześniej omówione, a odpowiednie wskaźniki – zaproponowane przez inne prezydencje UE. Ubóstwo wśród kobiet, w sensie omawianym i proponowanym w niniejszym tekście, jest jednak koncepcją wielowymiarową, której zawartość do pewnego stopnia obejmuje zawartość innych krytycznych obszarów (lub w dużym stopniu pokrywa się z ich treścią). Dalsza analiza relacji między tymi krytycznymi obszarami i odpowiadającymi im wskaźnikami byłaby korzystna.

Dlatego też nasze końcowe zalecenia miały na celu uwypuklenie tych wskaźników, których wybór powinien być postrzegany jako *ściśle właściwy* dla tego krytycznego obszaru i które powinny zostać w związku z tym wybrane. Proponowane przez nas wskaźniki ubóstwa wśród kobiet mieszczą się w tych ramach pod względem wspomnianej wcześniej *koncepcyjnej* zawartości ubóstwa, *teoretycznego* podejścia do niego oraz opcji *zakładającej wykorzystanie modelu* do celów monitorowania działań w zakresie polityki ukierunkowanych na ubóstwo i jego determinanty.

Proponowane przez nas końcowe wskaźniki stanowią *kompromis* między *wykonalnością* a wielowymiarowymi wskaźnikami wynikającymi z naszego teoretycznego podejścia.

Zaproponowane wskaźniki są wykonalne, a ich zadaniem jest podkreślenie podejścia praktycznego. Ponadto, co stanowi dodatkowe poparcie dla tej propozycji, mieszczą się one w tych aspektach dobrobytu, co do których krajowi eksperci z grupy wysokiego szczebla ds. uwzględniania problematyki płci osiągnęli szerszy kompromis.

Bardziej szczegółowo objaśnimy każdy z tych wskaźników i ich teoretyczne podstawy.

PW1: Wskaźnik zagrożenia ubóstwem według wieku i płci

Jest to „klasyczna” miara ubóstwa i wskaźnik Laeken, określany jako procent osób żyjących poniżej granicy ubóstwa definiowanej jako 60% średniego krajowego dochodu ekwiwalentnego gospodarstw domowych do dyspozycji w poszczególnych państwach członkowskich. Jest to *wyjściowy* wskaźnik ubóstwa o wysokim znaczeniu do potrzeb analizy, jako że zapewnia on informacje na temat niedoborów w dochodzie gospodarstw domowych i obejmuje istotne elementy zjawiska ubóstwa dotyczące *cech osobistych*, takich jak wiek (odzwierciedlający perspektywę cyklu życiowego) i płeć (który podkreśla specyfikę płci).

PW2: Wskaźnik zagrożenia ubóstwem według typu gospodarstw domowych i płci, w tym wskaźnik zagrożenia ubóstwem osób samotnie wychowujących dzieci

To kolejny wskaźnik *wyjściowy* oparty na tym samym pomiarze ubóstwa. Podkreśla on te *cechy gospodarstwa domowego*, które mają szczególny wpływ na ubóstwo wśród kobiet, takie jak samotne wychowywanie dzieci i wielkość gospodarstwa domowego.

Liczba osób samotnie wychowujących dzieci wzrasta w całej UE, a dane pokazują, że osoby te są szczególnie narażone na ubóstwo. W 2005 roku wskaźnik ubóstwa niepełnych rodzin mających dzieci na utrzymaniu wynosił 32%.

Statystyki Eurostatu z 2005 roku wykazują, że w przypadku 85% niepełnych rodzin głową rodziny jest kobieta, co jeszcze bardziej zwiększa stopień ich narażenia na ubóstwo, jeśli uwzględni się zagrożenie ubóstwem w zależności od płci.

Zagrożenie można w dużej mierze przypisać niskiemu udziałowi w liczbie zatrudnionych. Zaledwie 50% było zatrudnionych przy 68% kobiet zamężnych. Statystyki Eurostatu z 2003 roku wykazują, że – w przeciwieństwie do rosnącego odsetka zatrudnionych matek – odsetek zatrudnionych matek samotnie wychowujących dzieci prawie się nie zmienił.

Wiele osób samotnie wychowujących dzieci musi osobiście opiekować się swoimi dziećmi i szukać pracy, którą mogłyby wykonywać w godzinach, które umożliwiłyby im spędzanie jak najwięcej czasu z dziećmi; muszą one zatem łączyć wychowanie dzieci z pracą.

W rezultacie mogą one być zmuszone do przyjęcia niepewnej, niskopłatnej pracy o niskim stopniu ochrony socjalnej. Dochód rodzin niepełnych, w których głową rodziny jest kobieta, był między 9% a 26% niższy niż w podobnych rodzinach, w których głową rodziny jest mężczyzna. Ta różnica raz jeszcze uwypukla stopień narażenia osób samotnie wychowujących dzieci na ubóstwo, z jednej strony, i kobiet, z drugiej.

Inne istotne cechy gospodarstwa domowego to: mniejszości etniczne i położenie gospodarstwa domowego w mieście czy na wsi.

PW3. Brak aktywności zawodowej według wieku i płci

- a) ***udział kobiet i mężczyzn nieaktywnych zawodowo według wieku***
- b) ***udział nieaktywnych zawodowo kobiet i mężczyzn, którzy nie szukają pracy ze względów rodzinnych***

Jest to oparty na *czynnikach* (tj. przyczynowy) wskaźnik ubóstwa. Zatrudnienie jest przez wiele państw członkowskich postrzegane jako kluczowy czynnik integracji społecznej i stanowi najważniejszy sposób ucieczki od cyklu ubóstwa. Bycie zatrudnionym i otrzymywanie wynagrodzenia ma zasadnicze znaczenie dla ekonomicznej niezależności kobiet i mężczyzn; w związku z tym wydarzenia, które mogą doprowadzić kobiety i mężczyzn w wieku produkcyjnym do przerwania kariery zawodowej lub nieuczestniczenia w rynku pracy, mogą spowodować zagrożenie potencjalnym ubóstwem. Odpowiedzialność za opiekę nad rodziną wciąż spada głównie na kobiety, co jest częściowo uwarunkowane stereotypami społecznymi dotyczącymi ról kobiet i mężczyzn w rodzinie i społeczeństwie.

Statystyki Eurostatu z 2006 roku pokazują istotną różnicę uwarunkowaną płcią między odsetkiem kobiet i mężczyzn, którzy nie szukają pracy z uwagi na obowiązki rodzinne lub osobiste albo z uwagi na fakt, że zajmują się dziećmi lub niesprawnymi osobami dorosłymi.

Bez względu na osobisty wybór prowadzący do takiej sytuacji, oparty na płci podział ról społecznych i obowiązków kobiet i mężczyzn w rodzinie może spowodować brak równowagi między kobietami i mężczyznami w odniesieniu do przerywania ich kariery zawodowej lub nieaktywności zawodowej ze względów rodzinnych.

Wskaźnik ten skupia się głównie na różnicach między kobietami a mężczyznami w zakresie przerywania ich kariery zawodowej i nieaktywności zawodowej ze względów rodzinnych. Nieaktywność zawodowa i przerywanie kariery zawodowej może być odzwierciedleniem osobistych preferencji. Niemniej jednak z uwagi na wyżej wymienione nierówności uwarunkowane płcią przerywanie kariery zawodowej lub nieaktywność zawodowa ze względów rodzinnych mogą stanowić czynniki specyficzne dla kobiet, które mogą powodować utratę niezależności ekonomicznej, a w późniejszym okresie życia niższy poziom ochrony socjalnej (niższe emerytury). Wskaźnik ten rzuca również światło na czynniki ubóstwa na poziomie jednostki wewnątrz gospodarstwa domowego.

Źródłem statystycznym dla tego wskaźnika jest badanie prób losowych dotyczące siły roboczej (LFS).

Źródła

Atkinson, T., Cantillon, B., Marlier, E., Nolan, B. (2002), *Social Indicators: The EU and Social Inclusion*, Oxford University Press.

Atkinson, T., Cantillon, B., Marlier, E., Nolan, B. (2005), *Taking Forward the EU Social Inclusion Process*, sprawozdanie, Luksemburg, Rada Unii Europejskiej.

KOM (2006a), *Portfolio of overarching indicators and streamlined social inclusion, pensions and health care portfolios*, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Równości Szans, Ochrona socjalna i integracja społeczna, Analiza społeczna i demograficzna, Bruksela, 7 czerwca 2006 r.

KOM (2006b), *Gender inequalities in the risks of poverty and social exclusion for disadvantaged groups in thirty European countries*, Grupa ekspertów ds. problematyki płci, integracji społecznej i zatrudnienia, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Równości Szans, lipiec 2006.

KOM (2006b), Komunikat Komisji Europejskiej do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów – Plan działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn 2006–2010 *KOM(2006) 92 wersja ostateczna*, Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela.

KOM (2007), Sprawozdanie Komisji Europejskiej do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów w sprawie „Równości kobiet i mężczyzn”, *KOM(2007)49 wersja ostateczna*, Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela.

CIDM (2005), „Estratégias Internacionais para a Igualdade de Género – A Plataforma de Acção de Pequim” (1995-2005), *Colecção Agenda Global*, N° 6, Lisboa, CIDM.

Daly, Mary (1992), „Europe’s poor women? Gender in research on poverty”, *European Sociological Review*, Vol. 8 (1), s. 1–12.

England, Paula (1997), “Dependência sexual dinheiro e dependência económica nos Estados Unidos da América”, *Revista Crítica de Ciências Sociais*, nr 49, s. 45–66.

OECD (2006), *Women and Men in OECD Countries*, OECD.

Pahl, Jan (1983), „The allocation of money and the structuring of inequality within marriage”, *Sociological Review*, Vol. 31(2), s. 237–262.

Pereirinha, J. et al. (2007), *Género e Pobreza: impacto e determinantes da pobreza no feminino*. Mimeo.

Perista, Heloísa, Gomes, Maria Emília, Silva, Manuela (1992), *A Pobreza no Feminino na Cidade de Lisboa*, CIDM.

ONZ (2006), *The World’s Women 2005 – Progress in Statistics*, New York, Departament ds. Gospodarczych i Społecznych Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Vogler, Carolyn, Pahl, Jan (1994), “Money, power and inequality within marriage”, *Sociological Review*, Vol.42(2), s. 263–288.

Załączniki

Kwestionariusz

- Tabela 1.** Znaczenie wskaźników z zakresu dobrobytu w odniesieniu do ubóstwa wśród kobiet, Unia Europejska, 2007
- Tabela 2.** Znaczenie ubóstwa w poszczególnych grupach kobiet w Unii Europejskiej, 2007
- Tabela 3.1.** Znaczenie ubóstwa wśród kobiet w krajowych strategiach państw UE w politykach służących zwalczaniu ubóstwa lub w politykach dotyczących problematyki płci (jednowymiarowe częstotliwości względne), 2007
- Tabela 3.2.** Znaczenie ubóstwa wśród kobiet w krajowych strategiach państw UE w politykach służących zwalczaniu ubóstwa lub w politykach dotyczących problematyki płci (wielowymiarowe częstotliwości bezwzględne), 2007
- Tabela 4.** Względne znaczenie głównych funkcji dla polityk konkretnie ukierunkowanych na zwalczanie ubóstwa wśród kobiet, Unia Europejska, 2007
- Tabela 5.** Wskaźnik zagrożenia ubóstwem według wieku i płci
- Tabela 6.** Wskaźnik zagrożenia ubóstwem według rodzaju gospodarstwa domowego
- Tabela 7.** Ludność nieaktywna zawodowo jako odsetek ogółu ludności. Podział dla grupy wiekowej od 15 roku życia, według płci (%), 2006
- Tabela 8.** Ludność nieaktywna zawodowo jako odsetek ogółu ludności. Podział dla grupy wiekowej od 15 roku życia, według płci (%), 2006

QUESTIONNAIRE

BACKGROUND OF THE RESEARCH

The Platform for Action adopted by Fourth World Conference on Women, held in Beijing in 1995, identified the eradication of the persistent and increasing burden of poverty on women as one of the 12 critical areas of concern requiring special attention and action by the international community, governments and the civil society.

An important achievement of the Beijing Conference has been the increasing recognition by governments of the gender dimension of poverty. In some cases, this has resulted in the implementation of policies and actions specifically addressed to the needs of the women. It has also contributed to a broader definition of poverty that goes much beyond the indirect approach based upon some monetary poverty line. Instead, it has a multidimensional content which not only takes into account the minimum basic needs but also includes the lack of equal opportunities, autonomy, and security and citizenship rights. This new conceptualisation of poverty also goes well beyond the notion of material deprivation and captures economic, social and subjective dimensions.

For this research, poverty is considered as synonymous to deprivation, which means lack of *well-being*. Some relevant dimensions of well-being have been selected as those that are explicitly or implicitly stated in the Platform for Action, with particular focus on poverty among women:

“Poverty has various manifestations, including lack of income and productive resources sufficient to ensure a sustainable livelihood; hunger and malnutrition; ill health; limited or lack of access to education and other basic services; increasing morbidity and mortality from illness; homelessness and inadequate housing; unsafe environments; and social discrimination and exclusion. It is also characterized by lack of participation in decision-making and in civil, social and cultural life” (Beijing Declaration and Platform for Action, § 47).

Aim of the Questionnaire

The aim of this questionnaire is to understand if a gender dimension is reflected in the national strategies to tackle poverty among women, as well as to collect information in order to draw up indicators in the domain of the incidences and causes of poverty among women.

Please return this filled questionnaire to pereirin@iseg.utl.pt on the 29th June at the latest.

Thank you in advance for your cooperation!

QUESTIONNAIRE

The questionnaire is divided into 5 sections as follows:

Section 1 – Dimensions of well-being and the multidimensionality of poverty

Section 2 – Dimensions of well-being and specific groups of women

Section 3 – Indicators by dimensions of well-being

Section 4 – Gender equality and poverty among women

Section 5 – Institutional setting

RESPONDENT DETAILS

Country:	
Contact person:	
Position:	
Email:	
Phone:	
Fax:	

SECTION 1: DIMENSIONS OF WELL-BEING AND THE MULTIDIMENSIONALITY OF POVERTY

The following tables describe several dimensions of *well-being*, all of them with relevance to understand the **lack of well-being** (i.e. **deprivation**) among women. Each of such dimensions is better understood by considering several *items* that identify their multidimensional content. That is the purpose of these tables. For each of such *items* there are factors (economic, social, and institutional ones) that may act to prevent the fulfilment of well-being, that is, to generate deprivation. Some of such factors may be **specific to the women**, that is, they may act differently for men and women.

We would like to know about the multidimensionality of poverty (deprivation) as a specific women phenomenon in your country. So we ask you to fill next tables ascribing to each *item* a figure that represents **the importance of that item to poverty among women in your country** and, therefore, to poverty (or *lack of well-being*) as a specific factor for women in your country.

Please, apply to each *item* below the following grading scale, which ranges **from 1 to 4**, with **1** being “Not important at all”, that is, the *item* affects women and men **likewise**; and **4** being “Very important”, that is, the *item* clearly affects **more** women than men:

1 Not important at all (i.e., the <i>item</i> affects women and men likewise)   2 Not very important   3 Important   4 Very important (i.e., the <i>item</i> clearly affects more women than men)

There is no hierarchical relation between such items. Moreover, some items may overlap with others.

The following **example** can help in giving correct replies to the questionnaire.

Let us consider *Education and Training* as a dimension of well-being (dimension A below). *Access to higher education* is a relevant item to this dimension (item A2, below). If in your country there are economic, social, cultural or institutional factors that constrain further progress of students to higher education but it affects women and men likewise, you should ascribe “1” (*not important at all*, since “The *item* affects women and men **likewise**”) or “2” (*not very important*) to this item. If instead such factors have higher relevance for women by comparison with men, you should ascribe “4” (*very important* since “The *item* clearly affects **more** women than men”) or “3” (*important*) to it.

Dimensions of <i>well-being</i>	Relevant <i>Items</i> for women well-being	Importance for poverty among women in your country 1 not important at all (the <i>item</i> affects women and men likewise) 2 not very important 3 important 4 very important (the <i>item</i> clearly affects more women than men)
A. Education and Training	A1. Effective opportunity to obtain full compulsory education	
	A2. Access to higher educational levels (above the basic compulsory education)	
	A3. Effective equal access to education and training opportunities, regardless of the type of occupation chosen	
	A4. Opportunity of life-long training	
	A5. Use of computer with <i>internet</i>	
	Another item relevant for your country (please describe it)	
B. Health	B1. Proximity of hospitals and health centres providing primary health care services	
	B2. Access to specialist doctors and specific medical exams	
	B3. Access to medical consultations and medicines free of charge or partially charged to patients	
	B4. Access to family planning care consultations and contraceptives free of charge	
	Another item relevant for your country (please describe it)	

Dimensions of <i>well-being</i>	Relevant <i>Items</i> for women well-being	Importance for poverty among women in your country 1 not important at all (the <i>item</i> affects women and men likewise) 2 not very important 3 important 4 very important (the <i>item</i> clearly affects more women than men)
C. Housing	C1. Access to basic housing infrastructures such as: hot running water, indoor flushing toilet with bath and public electricity.	
	C2. Access to generalised domestic goods such as: washing machine, dishwasher and vacuum cleaner	
	C3. Access to supermarket, pharmacy and public transport in the neighbourhood	
	C4. Access to a safe house environment	
	Another item relevant for your country (please describe it)	
D. Labour Market and Professional Life	D1. Access to occupations and sectors of activity socially recognised and rewarded.	
	D2. Opportunity to work beyond a short working week (under-employment or involuntary part-time)	
	D3. Opportunities for developing entrepreneurship.	
	D4. Work-life balance opportunities: working time arrangements compatible with the organisation of family life	
	D5. Access to equal pay for work with equal value	
	D6. Non precarious jobs	
	D7. Opportunities for promotion and career development	
	D8. Opportunities for equal treatment in case of pregnancy, childbirth and breastfeeding	
	D9. Access to services provided by employers (childcare facilities; transportation to and from work)	
	D10. A short commuting time per day (time spent on the journey home-work-home)	
Another item relevant for your country (please describe it)		

Dimensions of well-being	Relevant <i>Items</i> for women well-being	Importance for poverty among women in your country 1 not important at all (the <i>item</i> affects women and men likewise) 2 not very important 3 important 4 very important (the <i>item</i> clearly affects more women than men)
E. Economic Resources	E1. To be an income earner with regular income flow	
	E2. Economic capacity and personal ability to get a bank loan	
	E3. Economic capacity and personal ability to reorganize her life in case of divorce, widowhood and break in employment relation	
	E4. Capacity for own-account production activities	
	Another item relevant for your country (please describe it)	
F. Social Protection	F1. Access to the public network of childminders and crèches nearby the residence or the work places.	
	F2. Access to the public network of pre-school education establishments (kindergartens) near the residence or the workplace.	
	F3. Access to public network of leisure centres providing children and young's with several activities in their free time from school.	
	F4. Access to public services and infrastructures providing social family support in flexible schedules.	
	F5. Access to public individualized personal care at home for individuals and families who cannot satisfy their basic needs and/or perform daily life activities on a temporary or permanent basis, due to illness, disability or other problems.	
	F6. Access to public social services and infrastructures, such as day-care centre, foster care, residential care.	

Dimensions of well-being	Relevant <i>Items</i> for women well-being	Importance for poverty among women in your country 1 not important at all (the <i>item</i> affects women and men likewise) 2 not very important 3 important 4 very important (the <i>item</i> clearly affects more women than men)
F. Social Protection (cont.)	F7. Protection against unemployment, during pregnancy, maternity, breastfeeding and adoption.	
	F8. Effective access to minimum social protection (income benefits <i>take-up</i>)	
	Another item relevant for your country (please describe it)	
G. Family and private life	G1. An equal distribution of domestic responsibilities and tasks between both partners	
	G2. An equal distribution of family responsibilities and care activities between both partners (childcare and eldercare activities...)	
	G3. A balanced bargaining and decision power between both partners concerning major economic issues (bank loans, mortgage, and purchase of a new car...)	
	G4. A balanced bargaining and decision power between both partners concerning daily life economic issues (routine expenses required to meet family needs)	
	G5. A balanced bargaining decision concerning the participation of each partner in paid work (whether it is a single or a dual-career family, or whether women's participation is on a full-time or a part-time basis)	
	G6. Equal participation in decision-making between partners concerning family issues (reproduction and contraception options, childcare, eldercare, parental leave...)	

Dimensions of well-being	Relevant <i>Items</i> for women well-being	Importance for poverty among women in your country 1 not important at all (the <i>item</i> affects women and men likewise) 2 not very important 3 important 4 very important (the <i>item</i> clearly affects more women than men)
G: Family and Private Life (cont.)	G.7. Opportunities to benefit from a fair regime of parenting arrangements after divorce (situation which does not entail the economic burden of parenting alone).	
	G.8. Opportunity to benefit from enough time to sleep and relax	
	Another item relevant for your country (please describe it)	
H. Security	H1. Access to protection against domestic or family violence.	
	H2. Access to protection against sexual or moral harassment.	
	H3. Access to protection against traffic and sexual exploitation.	
	H4. Friends' neighbours and family network for support in the resolution of personal and familiar problems.	
	H5. Access to protection against hazardous work.	
	Another item relevant for your country (please describe it)	
I. Social involvement	I1. Participation in the political decision-making groups	
	I2. Regular participation in leisure and cultural activities	
	I3. Participation in trade-unions	
	I4. Participation in non-governmental organisations	
	Another item relevant for your country (please describe it)	

SECTION 2 – DIMENSIONS OF WELL-BEING AND SPECIFIC GROUPS OF WOMEN

We would like to know about the **relevance of poverty** within different groups of women in **your country**. It is expected to be a **qualitative assessment** of poverty among women, not a quantified approach.

For each specified group of women, we ask you to fill in the following table, applying to each group the following grading scale, which ranges from 1 to 4, with **1** being “*The group is not affected by poverty*” and **4** being “*The group is very much affected by poverty*”

Women's groups	Assessment
G1. Women in lone parents families with children	
G2. Immigrant women	
G3. Women in large families	
G4. Women with incomes significantly lower than their partners	
G5. Women with low levels of education	
G6. Women with precarious work or part-time	
G7. Unemployed women	
G8. Older unemployed women	
G9. Older women with irregular contributions to social protection system	
G10. Single older women;	
G11. Other (<i>please specify</i>)	

SECTION 3: INDICATORS BY DIMENSIONS OF WELL-BEING

Concerning each defined well-being dimension, please describe **indicators** you would like to suggest as **the most appropriate** for the evaluation of women's well-being, taking into account the specific characteristics of **your country**. Please refer to those dimensions already considered in Section 1.

The following example can help in replying to this section.

Let us consider *Education and Training* as a dimension of well-being (dimension A below) and *Access to higher education* as a relevant item to such dimension. If in your country those economic, social, cultural or institutional factors that constrain further progress of students to higher education are more relevant for women than for men, you may consider, for instance, as a convenient indicator "*The percentage of women who completed the secondary education level that go to the university level*"

Well-being dimension	Suggested indicator	Has it ever been used in your country? (Yes, No)
A. Education and Training	A(i)	
	A(ii)	
	A(iii)	
	[Other, specifying in annex as A(iv), ...]	
B. Health	B(i)	
	B(ii)	
	B(iii)	
	[Other, specifying in annex as B(iv), ...]	

Well-being dimension	Suggested indicator	Has it ever been used in your country? (Yes, No)
C. Housing	C(i)	
	C(ii)	
	C(iii)	
	[Other, specifying in annex as C(iv), ...]	
D. Labour market and Professional Life	D(i)	
	D(ii)	
	D(iii)	
	[Other, specifying in annex as D(iv), ...]	
E. Economic resources	E(i)	
	E(ii)	
	E(iii)	
	[Other, specifying in annex as E(iv), ...]	
F. Social protection	F(i)	
	F(ii)	
	F(iii)	
	[Other, specifying in annex as F(iv), ...]	
G. Family and private life	G(i)	
	G(ii)	
	G(iii)	
	[Other, specifying in annex as G(iv), ...]	
H. Security	H(i)	
	H(ii)	
	H(iii)	
	[Other, specifying in annex as H(iv), ...]	
I. Social involvement	I(i)	
	I(ii)	
	I(iii)	
	[Other, specified in annex as I(iv), ...]	

SECTION 4: GENDER EQUALITY AND WOMEN'S POVERTY

We would like to know about the relevance of poverty among women as part of the **national strategies in your country**, either of policies addressed to fight **poverty** or as part of **gender** policies.

Please put an x by your answer to each question below.

4.1 Is the poverty issue considered in the strategy/debate of gender equality in your country?

Yes	
No	
Don't know / Don't answer	

4.2 Are the gender issues considered in social policy measures which are directed at poverty in your country?

Yes	
No	
Don't know / Don't answer	

4.3 In the scope of the *National Action Plan for Social Inclusion* of your country, are there specific measures aiming to tackle poverty among women?

Yes	
No	
Don't know / Don't answer	

SECTION 5: INSTITUTIONAL SETTING

Concerning the principal institutions and social actors within the policies specifically oriented towards tackling **poverty among women**, please indicate the relative importance of the principal functions they may have: policy formulation, research and development, policy analysis, monitoring and assessment (when applicable).

Please ascribe a figure to each of the functions below, according to the following scale:

- 0 Not applicable
- 1 Not important
- 2 Not very important
- 3 Important
- 4 Very important

1. Central government (Ministerial or other organisations at the government level)

Policy formulation	
Research and development	
Policy analysis	
Monitoring and assessing	
Other (<i>please specify</i>):	

2. Private institutions (private firms)

Policy formulation	
Research and development	
Policy analysis	
Monitoring and assessing	
Other (<i>please specify</i>):	

3. Academic level (experts, research centres, ...)

Policy formulation	
Research and development	
Policy analysis	
Monitoring and assessing	
Other (<i>please specify</i>):	

4. Independent experts commissions

Policy formulation	
Research and development	
Policy analysis	
Monitoring and assessing	
Other (<i>please specify</i>):	

5. Social Partners

Policy formulation	
Research and development	
Policy analysis	
Monitoring and assessing	
Other (<i>please specify</i>):	

6. Non-governmental organizations

Policy formulation	
Research and development	
Policy analysis	
Monitoring and assessing	
Other (<i>please specify</i>):	

7. National social solidarity organizations

Policy formulation	
Research and development	
Policy analysis	
Monitoring and assessing	
Other (<i>please specify</i>):	

8. Other (please specify)

Policy formulation	
Research and development	
Policy analysis	
Monitoring and assessing	
Other (<i>please specify</i>):	

Thank you for your cooperation!

Table 1. The importance for poverty among women by well-being indicators, European Union, 2007

Well-being dimensions	Well-being Indicators	Average (1, ...,4)	Distribution (%)				Response Rate
			1 not important at all (the item affects women and likewise)	2 Not very important	3 Important	4 important (the item affects women more than men)	
Education and Training	Effective opportunity to obtain full compulsory education	1,6	72	8	12	8	100
	Access to higher educational levels (above the basic compulsory education)	1,6	68	12	8	12	100
	Effective equal access to education and training opportunities, regardless of the type of occupation chosen	2,5	24	28	24	24	100
	Opportunity for life-long training	2,5	24	28	24	24	100
	Use of computer with internet	2,3	36	16	28	20	100
Health	Proximity of hospitals and health centres providing primary health care services	1,7	60	20	8	12	100
	Access to specialist doctors and specific medical exams	1,8	52	24	12	12	100
	Access to medical consultations and medicines free of charge or partially charged to patients	1,6	64	24	4	8	100
	Access to family planning care consultations and contraceptives free of charge	2,5	36	8	24	32	100
Housing	Access to basic housing infrastructures such as hot running water, indoor flushing toilet with bath and public electricity	1,6	68	16	4	12	100
	Access to generalised domestic goods such as washing machine, dishwasher and vacuum cleaner	1,9	48	32	4	16	100
	Access to supermarket, pharmacy and public transport in the neighbourhood	1,9	44	32	12	12	100
	Access to a safe house environment	2,4	28	28	24	20	100

Labour Market and Professional Life	Access to occupation and sectors of activity socially recognised and rewarded	2,9	8	24	40	28	100
	Opportunity to work beyond a short working week (under-employment or involuntary part-time)	2,8	8	28	36	28	100
	Opportunities for developing entrepreneurship	3,0	0	28	40	32	100
	Work-life balance opportunities: working time arrangements compatible with the organisation of family life	3,6	0	4	28	68	100
	Access to equal pay for work with equal value	3,4	8	4	28	60	100
	Non precarious jobs	2,8	16	24	28	32	100
	Opportunities for promotion and career development	3,3	0	12	48	40	100
	Opportunities for equal treatment in case of pregnancy, childbirth and breastfeeding	3,6	0	8	21	71	96
	Access to services provided by employers (childcare facilities; transportation to and from work)	3,3	13	4	26	57	92
	A short commuting time per day (time spent on the journey home-work-home)	2,3	32	24	24	20	100
Economic Resources	To be an income earner with regular income	2,6	12	36	28	24	100
	Economic capacity and personal ability to get a bank loan	2,5	17	42	21	21	96
	Economic capacity and personal ability to reorganize her life in case of divorce, widowhood and break of labour relation	3,3	4	16	24	56	100
	Capacity for own-account production activities	2,6	12	40	24	24	100

Social Protection	Access to the public network of childminders and crèches near the residence or the work places	3,1	20	4	24	52	100
	Access to the public network of pre-school education establishments (kindergartens) near the residence or the work place	3,0	24	4	24	48	100
	Access to public network of leisure centres providing children and young's with several activities in their free time from school.	2,8	24	16	20	40	100
	Access to public services and infrastructures providing social family support in flexible schedules	2,7	24	8	44	24	100
	Access to public individualized personal care at home for individuals and families who cannot satisfy their basic needs and/or performs daily life activities on a temporary or permanent basis, due to illness, disability or other problems	2,8	20	16	32	32	100
	Access to public social services and infrastructures, such as day-care centre, foster care, residential care	2,6	32	12	24	32	100
	Protection against unemployment, during pregnancy, maternity, breastfeeding and adoption	3,0	17	25	4	54	96
	Effective access to minimum social protection (income benefits take-up)	2,1	40	24	20	16	100
Family and Private Life	An equal distribution of domestic responsibilities and tasks between both partners	3,6	0	4	36	60	100
	An equal distribution of family responsibilities and caring activities between both partners (childcare and eldercare activities...)	3,6	0	4	28	68	100
	A balanced bargaining and decision power between both partners concerning major economic issues (bank loans, mortgage, and purchase of a new car...)	2,8	12	24	32	32	100
	A balanced bargaining and decision power between both partners concerning daily life economic issues (routine expenses required to meet family needs)	2,7	16	24	36	24	100
	A balanced bargaining decision concerning the participation of each partner in paid work (whether it is a single or a dual-career family, or whether women's participation is on a full-time or a part-time basis)	2,8	8	32	36	24	100
	Equal participation in decision-making between partners concerning family issues (reproduction and contraception options, childcare, eldercare, parental leave...)	2,8	20	16	32	32	100
	Opportunities to benefit from a fair regime of parental regulation after divorce (situation which does not entail the economic burden of parenting alone)	3,0	13	17	33	38	96
	Opportunity to benefit from enough time to sleep and relax	3,1	8	12	40	40	100

Security	Access to protection against domestic or family violence	3,5	4	9	17	70	92
	Access to protection against sexual or moral harassment	3,5	4	9	22	65	92
	Access to protection against trafficking and sexual exploitation	3,4	4	13	17	65	92
	Friends' neighbours and family network for support in the resolution of personal and familiar problems	2,7	14	24	38	24	84
	Access to protection against hazardous work	2,2	42	17	21	21	96
Social Involvement	Participation in the political decision making groups	3,2	12	12	24	52	100
	Regular participation in leisure and cultural activities	2,3	32	24	28	16	100
	Participation in trade unions	2,2	38	25	21	17	96
	Participation in non-governmental organisations	1,8	54	21	13	13	96

Table 2. The relevance of poverty within different groups of women in the European Union, 2007

Groups of women	Average (1- 4)	Distribution (%)				Response Rate
		1 The group is not affected by poverty	2	3	4 The group is very much affected by poverty	
Women in lone-parent families with children	3,6	0	0	42	58	96
Immigrant women	3,1	9	9	43	39	92
Women in large families	2,8	8	21	50	21	96
Women with incomes significantly lower than those of their partners	2,5	4	50	42	4	96
Women with low levels of education	3,2	0	13	58	29	96
Women with precarious or part-time work	3,0	0	17	63	21	96
Unemployed women	3,4	0	13	38	50	96
Older unemployed women	3,6	0	0	38	63	96
Older women with irregular contributions to the social protection system	3,7	0	4	25	71	96
Older single women	3,5	0	8	33	58	96
Other group: Homeless women	4	Other group				Czech Republic
Other group: Women going through the process of separation	3	Other group				Malta
Other group: Roma women	4	Other group				Romania
Other group: Rural women	3	Other group				Romania
Other group: Women from minorities	-	Other group				Bulgaria
Other group: Women in ethnic group	4	Other group				Hungary
Other group: Women with disabilities	4	Other group				Ireland

Table 3.1 The relevance of poverty among women in national strategies in EU countries, either in policies to fight poverty or in gender policies (univariate relative frequencies), 2007

	No	Yes	Response Rate
Is the poverty issue considered in the strategy/debate on gender equality in your country?	12,0	88,0	100
Are gender issues considered in social policy measures which are focused on poverty in your country?	8,0	92,0	100
Across your country's NAP/incl, are there specific measures to tackle poverty among women?	16,0	84,0	100

Table 3.2 The relevance of poverty among women in national strategies in EU countries, either in policies to fight poverty or in gender policies (multivariate absolute frequencies), 2007

		Across your country's NAP/incl, are there specific measures to tackle poverty among women?	
		No	Yes
No	No	0	0
	Yes	2	1
Yes	No	0	2
	Yes	2	18

Table 4. The relative importance of the main functions to policies specifically oriented towards tackling poverty among women, European Union, 2007

Principal institutions and social actors	Principal functions	Average (1. Not important; 4. Very important)	Response rate
Central government	Policy formulation	3,8	96
	Research and development	3,2	96
	Policy analysis	3,5	96
	Monitoring and assessing	3,5	96
Private institutions	Policy formulation	2,2	84
	Research and development	2,0	84
	Policy analysis	2,2	84
	Monitoring and assessing	2,0	84
Academic bodies	Policy formulation	2,4	92
	Research and development	3,5	96
	Policy analysis	3,3	96
	Monitoring and assessing	2,8	92
Independent commissions experts'	Policy formulation	2,6	88
	Research and development	2,5	88
	Policy analysis	2,8	88
	Monitoring and assessing	2,7	92
Social partners	Policy formulation	2,7	92
	Research and development	2,1	92
	Policy analysis	2,6	92
	Monitoring and assessing	2,7	92
Non-Governmental Organisations	Policy formulation	2,9	84
	Research and development	2,3	92
	Policy analysis	2,9	96
	Monitoring and assessing	3,0	96
National social security organisations	Policy formulation	2,8	68
	Research and development	2,4	68
	Policy analysis	2,6	68
	Monitoring and assessing	2,9	68
Other	Policy formulation	4,0	8
	Research and development	2,0	8
	Policy analysis	3,0	8
	Monitoring and assessing	3,5	8

Table 5. At-risk-of-poverty rate by gender and various age groups (whole population), 2005

		Total		Males		Females	
EU25	European Union (25 countries)	15	s	14	s	16	s
EU15	European Union (15 countries)	15	s	14	s	17	s
NMS10	New Member States (CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK)	16	s	16	s	16	s
EA12	Euro area (BE, DE, IE, GR, ES, FR, IT, LU, NL, AT, PT, FI)	15	s	14	s	16	s
BE	Belgium	14		13		15	
BG	Bulgaria	:		:		:	
CZ	Czech Republic	9	b	8	b	10	b
DK	Denmark	12		12		13	
DE	Germany (including ex-GDR from 1991)	13	b	11	b	15	b
EE	Estonia	18		16		19	
IE	Ireland	19		18		20	
GR	Greece	20		18		21	
ES	Spain	19		17		20	
FR	France	13		12		13	
IT	Italy	18		16		20	
CY	Cyprus	17	b	15	b	19	b
LV	Latvia	19	b	18	b	20	b
LT	Lithuania	19	b	18	b	20	b
LU	Luxembourg (Grand-Duchy)	11		11		11	
HU	Hungary	12	b	12	b	12	b
MT	Malta	13	b	12	b	14	b
NL	Netherlands	10	b	9	b	10	b
AT	Austria	12		10		13	
PL	Poland	19	b	20	b	18	b
PT	Portugal	20	p	19	p	20	p
RO	Romania	17	i	17	i	17	i
SI	Slovenia	12	b	10	b	14	b
SK	Slovakia	12	b	12	b	13	b
FI	Finland	12		11		13	
SE	Sweden	10		9		10	
UK	United Kingdom	17	b	16	b	19	b
HR	Croatia	:		:		:	
TR	Turkey	:		:		:	
IS	Iceland	10		9		10	
NO	Norway	12		11		13	
CH	Switzerland	:		:		:	

Source: EUROSTAT. At risk of poverty rate (cut-off point: 60% of median equivalised income after social transfers).
 (b) – break in series; (i) – see explanatory text; (e) - EUROSTAT estimate; (p) –provisional value.

Table 5. At-risk-of-poverty-rate by gender and various age groups (whole population), 2005

		Total		Males		Females	
EU25	European Union (25 countries)	15	s	14	s	16	s
EU15	European Union (15 countries)	15	s	14	s	17	s
NMS10	New Member States (CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK)	16	s	16	s	16	s
EA12	Euro area (BE, DE, IE, GR, ES, FR, IT, LU, NL, AT, PT, FI)	15	s	14	s	16	s
BE	Belgium	14		13		15	
BG	Bulgaria	:		:		:	
CZ	Czech Republic	9	b	8	b	10	b
DK	Denmark	12		12		13	
DE	Germany (including ex-GDR from 1991)	13	b	11	b	15	b
EE	Estonia	18		16		19	
IE	Ireland	19		18		20	
GR	Greece	20		18		21	
ES	Spain	19		17		20	
FR	France	13		12		13	
IT	Italy	18		16		20	
CY	Cyprus	17	b	15	b	19	b
LV	Latvia	19	b	18	b	20	b
LT	Lithuania	19	b	18	b	20	b
LU	Luxembourg (Grand Duchy)	11		11		11	
HU	Hungary	12	b	12	b	12	b
MT	Malta	13	b	12	b	14	b
NL	Netherlands	10	b	9	b	10	b
AT	Austria	12		10		13	
PL	Poland	19	b	20	b	18	b
PT	Portugal	20	p	19	p	20	p
RO	Romania	17	i	17	i	17	i
SI	Slovenia	12	b	10	b	14	b
SK	Slovakia	12	b	12	b	13	b
FI	Finland	12		11		13	
SE	Sweden	10		9		10	
UK	United Kingdom	17	b	16	b	19	b
HR	Croatia	:		:		:	
TR	Turkey	:		:		:	
IS	Iceland	10		9		10	
NO	Norway	12		11		13	
CH	Switzerland	:		:		:	

Source: EUROSTAT. At-risk-of-poverty rate (cut-off point: 60% of median equivalised income after social transfers).

(b) – break in series; (i) – see explanatory text; (e) – EUROSTAT estimate; (p) – provisional value.

Table 5 (cont.) At-risk-of-poverty rate by gender and various age groups (under 16 years), 2005

		Total		Males		Females	
EU25	European Union (25 countries)	19	s	19	s	19	s
EU15	European Union (15 countries)	18	s	18	s	18	s
NMS10	New Member States (CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK)	24	s	24	s	25	s
EA12	Euro area (BE, DE, IE, GR, ES, FR, IT, LU, NL, AT, PT, FI)	18	s	18	s	18	s
BE	Belgium	19		19		18	
BG	Bulgaria	:		:		:	
CZ	Czech Republic	18	b	17	b	19	b
DK	Denmark	10		10		10	
DE	Germany (including ex-GDR from 1991)	13	b	14	b	13	b
EE	Estonia	21		22		20	
IE	Ireland	22		22		21	
GR	Greece	19		19		19	
ES	Spain	24		24		24	
FR	France	14		14		15	
IT	Italy	24		23		25	
CY	Cyprus	12	b	13	b	12	b
LV	Latvia	21	b	22	b	19	b
LT	Lithuania	27	b	25	b	30	b
LU	Luxembourg (Grand Duchy)	20		19		21	
HU	Hungary	19	b	19	b	19	b
MT	Malta	22	b	22	b	22	b
NL	Netherlands	16	b	15	b	16	b
AT	Austria	15		16		14	
PL	Poland	29	b	29	b	29	b
PT	Portugal	24	p	22	p	25	p
RO	Romania	25	i	:		:	
SI	Slovenia	12	b	11	b	12	b
SK	Slovakia	18	b	19	b	18	b
FI	Finland	10		10		10	
SE	Sweden	8		8		9	
UK	United Kingdom	22	b	24	b	21	b
HR	Croatia	:		:		:	
TR	Turkey	:		:		:	
IS	Iceland	10		11		9	
NO	Norway	9		9		10	
CH	Switzerland	:		:		:	

Source: EUROSTAT. At-risk-of-poverty rate (cut-off point: 60% of median equivalised income after social transfers). (b) – break in series; (i) – see explanatory text; (e) – EUROSTAT estimate; (p) – provisional value.

Table 5 (cont.) At-risk-of-poverty rate by gender and various age groups (16 years and over), 2005

		Total		Males		Females	
EU25	European Union (25 countries)	15	s	14	s	16	s
EU15	European Union (15 countries)	15	s	14	s	17	s
NMS10	New Member States (CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK)	16	s	16	s	16	s
EA12	Euro area (BE, DE, IE, GR, ES, FR, IT, LU, NL, AT, PT, FI)	15	s	14	s	16	s
BE	Belgium	14		13		15	
BG	Bulgaria	:		:		:	
CZ	Czech Republic	9	b	8	b	10	b
DK	Denmark	12		12		13	
DE	Germany (including ex-GDR from 1991)	13	b	11	b	15	b
EE	Estonia	18		16		19	
IE	Ireland	19		18		20	
GR	Greece	20		18		21	
ES	Spain	19		17		20	
FR	France	13		12		13	
IT	Italy	18		16		20	
CY	Cyprus	17	b	15	b	19	b
LV	Latvia	19	b	18	b	20	b
LT	Lithuania	19	b	18	b	20	b
LU	Luxembourg (Grand Duchy)	11		11		11	
HU	Hungary	12	b	12	b	12	b
MT	Malta	13	b	12	b	14	b
NL	Netherlands	10	b	9	b	10	b
AT	Austria	12		10		13	
PL	Poland	19	b	20	b	18	b
PT	Portugal	20	p	19	p	20	p
RO	Romania	17	i	17	i	17	i
SI	Slovenia	12	b	10	b	14	b
SK	Slovakia	12	b	12	b	13	b
FI	Finland	12		11		13	
SE	Sweden	10		9		10	
UK	United Kingdom	17	b	16	b	19	b
HR	Croatia	:		:		:	
TR	Turkey	:		:		:	
IS	Iceland	10		9		10	
NO	Norway	12		11		13	
CH	Switzerland	:		:		:	

Source: EUROSTAT. At-risk-of-poverty rate (cut-off point: 60% of median equivalised income after social transfers). (b) – break in series; (i) – see explanatory text; (e) – EUROSTAT estimate; (p) – provisional value.

Table 5 (cont.) At-risk-of-poverty rate by gender and various age groups (between 16 and 24 years), 2005

		Total		Males		Females	
EU25	European Union (25 countries)	19	s	18	s	20	s
EU15	European Union (15 countries)	18	s	17	s	20	s
NMS10	New Member States (CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK)	21	s	21	s	22	s
EA12	Euro area (BE, DE, IE, GR, ES, FR, IT, LU, NL, AT, PT, FI)	18	s	16	s	20	s
BE	Belgium	17		17		18	
BG	Bulgaria	:		:		:	
CZ	Czech Republic	12	b	13	b	11	b
DK	Denmark	29		26		32	
DE	Germany (including ex-GDR from 1991)	14	b	13	b	16	b
EE	Estonia	18		19		18	
IE	Ireland	19		19		20	
GR	Greece	23		21		25	
ES	Spain	18		17		19	
FR	France	18		15		20	
IT	Italy	23		21		25	
CY	Cyprus	12	b	13	b	10	b
LV	Latvia	19	b	19	b	20	b
LT	Lithuania	23	b	21	b	24	b
LU	Luxembourg (Grand Duchy)	15		17		14	
HU	Hungary	17	b	17	b	16	b
MT	Malta	11	b	11	b	12	b
NL	Netherlands	16	b	15	b	17	b
AT	Austria	13		11		15	
PL	Poland	26	b	25	b	27	b
PT	Portugal	20	p	20	p	21	p
RO	Romania	22	i	24	i	21	i
SI	Slovenia	10	b	10	b	11	b
SK	Slovakia	17	b	17	b	17	b
FI	Finland	22		20		23	
SE	Sweden	23		21		25	
UK	United Kingdom	19	b	19	b	19	b
HR	Croatia	:		:		:	
TR	Turkey	:		:		:	
IS	Iceland	15		14		17	
NO	Norway	27		27		27	
CH	Switzerland	:		:		:	

Source: EUROSTAT. At-risk-of-poverty rate (cut-off point: 60% of median equivalised income after social transfers). (b) – break in series; (i) – see explanatory text; (e) – EUROSTAT estimate; (p) – provisional value.

Table 5 (cont.) At-risk-of-poverty rate by gender and various age groups (between 25 and 49 years), 2005

		Total		Males		Females	
EU25	European Union (25 countries)	14	s	13	s	14	s
EU15	European Union (15 countries)	13	s	12	s	14	s
NMS10	New Member States (CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK)	17	s	17	s	17	s
EA12	Euro area (BE, DE, IE, GR, ES, FR, IT, LU, NL, AT, PT, FI)	13	s	12	s	14	s
BE	Belgium	11		11		12	
BG	Bulgaria	:		:		:	
CZ	Czech Republic	11	b	9	b	13	b
DK	Denmark	10		10		9	
DE	Germany (including ex-GDR from 1991)	12	b	10	b	13	b
EE	Estonia	16		16		17	
IE	Ireland	14		12		15	
GR	Greece	15		14		17	
ES	Spain	16		15		17	
FR	France	11		10		11	
IT	Italy	16		15		17	
CY	Cyprus	10	b	9	b	12	b
LV	Latvia	17	b	17	b	17	b
LT	Lithuania	19	b	19	b	19	b
LU	Luxembourg (Grand Duchy)	13		12		15	
HU	Hungary	14	b	15	b	14	b
MT	Malta	13	b	12	b	14	b
NL	Netherlands	10	b	10	b	10	b
AT	Austria	11		11		11	
PL	Poland	21	b	22	b	21	b
PT	Portugal	17	p	17	p	16	p
RO	Romania	16	i	17	i	16	i
SI	Slovenia	9	b	10	b	9	b
SK	Slovakia	14	b	13	b	15	b
FI	Finland	8		9		8	
SE	Sweden	8		8		7	
UK	United Kingdom	13	b	12	b	14	b
HR	Croatia	:		:		:	
TR	Turkey	:		:		:	
IS	Iceland	9		9		9	
NO	Norway	8		9		7	
CH	Switzerland	:		:		:	

Source: EUROSTAT. At-risk-of-poverty rate (cut-off point: 60% of median equivalised income after social transfers). (b) – break in series; (i) – see explanatory text; (e) – EUROSTAT estimate; (p) – provisional value.

Table 5 (cont.) At-risk-of-poverty rate by gender and various age groups (between 16 and 64 years), 2005

		Total		Males		Females	
EU25	European Union (25 countries)	14	s	14	s	15	s
EU15	European Union (15 countries)	14	s	13	s	15	s
NMS10	New Member States (CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK)	17	s	18	s	17	s
EA12	Euro area (BE, DE, IE, GR, ES, FR, IT, LU, NL, AT, PT, FI)	14	s	13	s	15	s
BE	Belgium	12		11		13	
BG	Bulgaria	:		:		:	
CZ	Czech Republic	10	b	9	b	10	b
DK	Denmark	11		11		11	
DE	Germany (including ex-GDR from 1991)	12	b	11	b	14	b
EE	Estonia	17		17		17	
IE	Ireland	17		16		17	
GR	Greece	17		16		18	
ES	Spain	16		16		17	
FR	France	12		11		12	
IT	Italy	17		15		18	
CY	Cyprus	11	b	10	b	13	b
LV	Latvia	18	b	18	b	18	b
LT	Lithuania	19	b	20	b	19	b
LU	Luxembourg (Grand Duchy)	12		12		13	
HU	Hungary	13	b	14	b	13	b
MT	Malta	12	b	11	b	13	b
NL	Netherlands	10	b	10	b	10	b
AT	Austria	11		11		12	
PL	Poland	21	b	22	b	20	b
PT	Portugal	18	p	17	p	18	p
RO	Romania	17	i	17	i	16	i
SI	Slovenia	10	b	10	b	11	b
SK	Slovakia	13	b	13	b	13	b
FI	Finland	11		11		10	
SE	Sweden	9		9		9	
UK	United Kingdom	15	b	14	b	16	b
HR	Croatia	:		:		:	
TR	Turkey	:		:		:	
IS	Iceland	10		10		9	
NO	Norway	11		11		10	
CH	Switzerland	:		:		:	

Source: EUROSTAT. At-risk-of-poverty rate (cut-off point: 60% of median equivalised income after social transfers). (b) – break in series; (i) – see explanatory text; (e) - EUROSTAT estimate; (p) –provisional value.

Table 5 (cont.) At-risk-of-poverty rate by gender and various age groups (between 50 and 64 years), 2005

		Total		Males		Females	
EU25	European Union (25 countries)	13	s	13	s	13	s
EU15	European Union (15 countries)	13	s	13	s	14	s
NMS10	New Member States (CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK)	13	s	15	s	12	s
EA12	Euro area (BE, DE, IE, GR, ES, FR, IT, LU, NL, AT, PT, FI)	13	s	12	s	14	s
BE	Belgium	11		10		12	
BG	Bulgaria	:		:		:	
CZ	Czech Republic	6	b	6	b	6	b
DK	Denmark	5		5		4	
DE	Germany (including ex-GDR from 1991)	13	b	12	b	14	b
EE	Estonia	18		20		16	
IE	Ireland	20		20		19	
GR	Greece	18		18		19	
ES	Spain	17		16		17	
FR	France	10		10		10	
IT	Italy	15		13		16	
CY	Cyprus	14	b	11	b	18	b
LV	Latvia	20	b	22	b	19	b
LT	Lithuania	18	b	21	b	15	b
LU	Luxembourg (Grand Duchy)	8		8		8	
HU	Hungary	10	b	11	b	10	b
MT	Malta	13	b	12	b	14	b
NL	Netherlands	8	b	8	b	8	b
AT	Austria	10		10		10	
PL	Poland	16	b	19	b	14	b
PT	Portugal	18	p	16	p	19	p
RO	Romania	13	i	13	i	13	i
SI	Slovenia	13	b	12	b	13	b
SK	Slovakia	8	b	8	b	8	b
FI	Finland	9		9		8	
SE	Sweden	5		5		4	
UK	United Kingdom	16	b	16	b	16	b
HR	Croatia	:		:		:	
TR	Turkey	:		:		:	
IS	Iceland	6		7		5	
NO	Norway	6		5		6	
CH	Switzerland	:		:		:	

Source: EUROSTAT. At-risk-of-poverty rate (cut-off point: 60% of median equivalised income after social transfers). (b) – break in series; (i) – see explanatory text; (e) – EUROSTAT estimate; (p) – provisional value.

Table 5 (cont.) At-risk-of-poverty rate by gender and various age groups (65 years and over), 2005

		Total		Males		Females	
EU25	European Union (25 countries)	19	s	16	s	21	s
EU15	European Union (15 countries)	20	s	18	s	23	s
NMS10	New Member States (CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK)	9	s	5	s	11	s
EA12	Euro area (BE, DE, IE, GR, ES, FR, IT, LU, NL, AT, PT, FI)	20	s	17	s	22	s
BE	Belgium	21		19		22	
BG	Bulgaria	:		:		:	
CZ	Czech Republic	5	b	2	b	7	b
DK	Denmark	18		17		18	
DE	Germany (including ex-GDR from 1991)	15	b	12	b	18	b
EE	Estonia	20		10		26	
IE	Ireland	33		30		36	
GR	Greece	28		25		30	
ES	Spain	29		26		32	
FR	France	16		15		18	
IT	Italy	23		19		26	
CY	Cyprus	51	b	47	b	53	b
LV	Latvia	21	b	12	b	26	b
LT	Lithuania	17	b	6	b	22	b
LU	Luxembourg (Grand Duchy)	7		9		5	
HU	Hungary	6	b	4	b	8	b
MT	Malta	16	b	16	b	17	b
NL	Netherlands	5	b	5	b	6	b
AT	Austria	14		10		17	
PL	Poland	7	b	5	b	9	b
PT	Portugal	28	p	28	p	28	p
RO	Romania	17	i	12	i	21	i
SI	Slovenia	20	b	11	b	26	b
SK	Slovakia	7	b	3	b	10	b
FI	Finland	18		11		23	
SE	Sweden	11		6		14	
UK	United Kingdom	26	b	24	b	29	b
HR	Croatia	:		:		:	
TR	Turkey	:		:		:	
IS	Iceland	9		9		10	
NO	Norway	19		8		27	
CH	Switzerland	:		:		:	

Source: EUROSTAT. At-risk-of-poverty rate (cut-off point: 60% of median equivalised income after social transfers). (b) – break in series; (i) – see explanatory text; (e) – EUROSTAT estimate; (p) – provisional value.

Table 6. At-risk-of-poverty rate by household type, 2005

		Total		Single person		One younger adult than 64 years		One older adult than 65 years		Single parent with dependent children		Single female		Single male	
EU25	European Union (25)	16	s	24	s	23	s	27	s	32	s	26	s	22	s
EU15	European Union (15)	16	s	25	s	22	s	29	s	32	s	27	s	22	s
NMS10	New Member States	17	s	20	s	26	s	14	s	37	s	17	s	25	s
EA12	Euro area	16	s	25	s	22	s	28	s	31	s	27	s	22	s
BE	Belgium	15		21		18		27		36		23		19	
BG	Bulgaria	:		:		:		:		:		:		:	
CZ	Czech Republic	10	b	16	b	19	b	14	b	41	b	16	b	16	b
DK	Denmark	12		26		28		21		21		25		26	
DE	Germany	13	b	27	b	29	b	25	b	30	b	28	b	26	b
EE	Estonia	18		36		32		41		40		37		35	
IE	Ireland	20		48		34		62		45		53		44	
GR	Greece	20		28		19		35		44		32		19	
ES	Spain	20		34		19		47		37		43		21	
FR	France	13		20		18		21		26		20		19	
IT	Italy	19		28		21		35		35		34		19	
CY	Cyprus	16	b	48	b	27	b	70	b	35	b	59	b	29	b
LV	Latvia	19	b	41	b	37	b	45	b	31	b	40	b	42	b
LT	Lithuania	21	b	32	b	30	b	33	b	48	b	30	b	35	b
LU	Luxembourg (Grand Duchy)	13		14		17		7		32		13		15	
HU	Hungary	13	b	19	b	26	b	10	b	27	b	15	b	24	b
MT	Malta	15	b	21	b	23	b	20	b	49	b	24	b	15	b
NL	Netherlands	11	b	14	b	17	b	7	b	26	b	12	b	17	b
AT	Austria	12		19		17		23		27		23		14	
PL	Poland	21	b	16	b	26	b	7	b	40	b	12	b	25	b
PT	Portugal	20	p	38	p	32	p	42	p	34	p	39	p	37	p
RO	Romania	18	i	26	i	20	i	30	i	27	i	29	i	20	i
SI	Slovenia	12	b	44	b	43	b	45	b	22	b	49	b	35	b
SK	Slovakia	13	b	16	b	23	b	12	b	32	b	16	b	18	b
FI	Finland	12		30		26		36		20		32		27	
SE	Sweden	9		19		20		19		18		20		19	
UK	United Kingdom	18	b	26	b	22	b	32	b	37	b	29	b	24	b
HR	Croatia	:		:		:		:		:		:		:	
TR	Turkey	:		:		:		:		:		:		:	
IS	Iceland	10		23		23		22		14		21		25	
NO	Norway	11		30		28		36		19		35		26	
CH	Switzerland	16	s	24	s	23	s	27	s	32	s	26	s	22	s

Source: EUROSTAT. At-risk-of-poverty rate (cut-off point: 60% of median equivalised income after social transfers). (b) – break in series; (i) – see explanatory text; (e) – EUROSTAT estimate; (p) – provisional value. New Member States (CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK); Euro area (BE, DE, IE, GR, ES, FR, IT, LU, NL, AT, PT, FI).

Table 6 (cont.) At-risk-of-poverty rate by household type, 2005

		Two adults younger than 65 years		Two adults, at least one aged 65 years and over		Two adults, at least one aged 65 years and over		Two adults with one dependent child		Two adults with two dependent children		Two adults with three or more dependent children		Three or more adults	
EU25	European Union (25)	10	s	16	s	12	s	14	s	24	s	9	s	10	s
EU15	European Union (15)	10	s	17	s	11	s	13	s	22	s	9	s	10	s
NMS10	New Member States	12	s	6	s	15	s	18	s	37	s	10	s	12	s
EA12	Euro area	10	s	16	s	12	s	14	s	22	s	9	s	10	s
BE	Belgium	8		16		9		10		21		5		8	
BG	Bulgaria	:		:		:		:		:		:		:	
CZ	Czech Republic	7	b	2	b	9	b	11	b	25	b	3	b	7	b
DK	Denmark	5		13		4		5		14		1		5	
DE	Germany	11	b	12	b	10	b	7	b	13	b	3	b	11	b
EE	Estonia	15		11		13		12		25		8		15	
IE	Ireland	14		20		12		13		26		9		14	
GR	Greece	15		27		14		18		33		13		15	
ES	Spain	11		29		14		23		36		13		11	
FR	France	8		13		8		9		20		10		8	
IT	Italy	10		20		15		22		35		9		10	
CY	Cyprus	14	b	47	b	9	b	9	b	14	b	11	b	14	b
LV	Latvia	19	b	11	b	14	b	18	b	39	b	13	b	19	b
LT	Lithuania	17	b	9	b	15	b	18	b	44	b	9	b	17	b
LU	Luxembourg (Grand Duchy)	6		7		13		17		20		3		6	
HU	Hungary	9	b	4	b	15	b	15	b	26	b	6	b	9	b
MT	Malta	13	b	18	b	12	b	16	b	34	b	4	b	13	b
NL	Netherlands	7	b	4	b	9	b	10	b	20	b	4	b	7	b
AT	Austria	9		11		9		11		20		6		9	
PL	Poland	14	b	6	b	17	b	23	b	45	b	14	b	14	b
PT	Portugal	16	p	28	p	17	p	25	p	39	p	9	p	16	p
RO	Romania	10	i	12	i	11	i	16	i	44	i	12	i	10	i
SI	Slovenia	12	b	12	b	9	b	10	b	17	b	6	b	12	b
SK	Slovakia	10	b	4	b	13	b	17	b	24	b	5	b	10	b
FI	Finland	6		8		7		5		12		3		6	
SE	Sweden	5		4		4		4		9		4		5	
UK	United Kingdom	11	b	23	b	9	b	12	b	27	b	9	b	11	b
HR	Croatia	:		:		:		:		:		:		:	
TR	Turkey	:		:		:		:		:		:		:	
IS	Iceland	10		3		8		8		10		3		10	
NO	Norway	6		6		4		5		10		4		6	
CH	Switzerland	10	s	16	s	12	s	14	s	24	s	9	s	10	s

Source: EUROSTAT. At-risk-of-poverty rate (cut-off point: 60% of median equivalised income after social transfers). (b) – break in series; (i) – see explanatory text; (e) – EUROSTAT estimate; (p) – provisional value. New Member States (CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK); Euro area (BE, DE, IE, GR, ES, FR, IT, LU, NL, AT, PT, FI).

Table 6 (cont.) At-risk-of-poverty rate by household type, 2005

		Three or more adults with dependent children		Households without dependent children		Households with dependent children	
EU25	European Union (25 countries)	16	s	15	s	17	s
EU15	European Union (15 countries)	15	s	15	s	16	s
NMS10	New Member States	18	s	12	s	21	s
EA12	Euro area	16	s	15	s	16	s
BE	Belgium	17		13		16	
BG	Bulgaria	19		:		:	
CZ	Czech Republic	9	b	7	b	14	b
DK	Denmark	5		15		9	
DE	Germany	7	b	14	b	12	b
EE	Estonia	13		19		18	
IE	Ireland	11		20		19	
GR	Greece	28		19		21	
ES	Spain	18		18		21	
FR	France	15		13		13	
IT	Italy	21		16		22	
CY	Cyprus	8	b	27	b	11	b
LV	Latvia	13	b	20	b	19	b
LT	Lithuania	14	b	18	b	23	b
LU	Luxembourg (Grand Duchy)	14		8		17	
HU	Hungary	11	b	10	b	17	b
MT	Malta	10	b	11	b	18	b
NL	Netherlands	6	b	8	b	13	b
AT	Austria	9		12		13	
PL	Poland	23	b	13	b	25	b
PT	Portugal	15	p	19	p	21	p
RO	Romania	23	i	14	i	21	i
SI	Slovenia	6	b	16	b	10	b
SK	Slovakia	13	b	8	b	17	b
FI	Finland	8		14		9	
SE	Sweden	12		11		8	
UK	United Kingdom	13	b	18	b	19	b
HR	Croatia	:		:		:	
TR	Turkey	:		:		:	
IS	Iceland	5		11		9	
NO	Norway	4		16		8	
CH	Switzerland	16	s	15	s	17	s

Source: EUROSTAT. At-risk-of-poverty rate (cut-off point: 60% of median equivalised income after social transfers). (b) – break in series; (i) – see explanatory text; (e) – EUROSTAT estimate; (p) – provisional value. New Member States (CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK); Euro area (BE, DE, IE, GR, ES, FR, IT, LU, NL, AT, PT, FI).

Table 7. Inactive population as a percentage of the total population. Distributions for 15 years and over age group, by sex (%), 2006

		Males	Females		
EU27	European Union (27 countries)	22,4	37,1		
BE	Belgium	26,6	40,5		
BG	Bulgaria	31,2	39,8		
CZ	Czech Republic	21,7	37,7		
DK	Denmark	15,9	23		
DE	Germany (including ex-GDR from 1991)	18,5	30,5	p	p
EE	Estonia	24,2	30,7		
IE	Ireland	18,5	38,1		
GR	Greece	20,9	45		
ES	Spain	18,6	40		
FR	France	25,2	35,9	p	p
IT	Italy	25,4	49,2		
CY	Cyprus	17,3	36,2		
LV	Latvia	23,8	33,3		
LT	Lithuania	29,5	35,4		
LU	Luxembourg (Grand-Duchy)	24,7	41,8		
HU	Hungary	31,3	44,5		
MT	Malta	20,3	61,7		
NL	Netherlands	16,1	29,7		
AT	Austria	19,5	33		
PL	Poland	29,9	43,2		
PT	Portugal	20,5	31,6		
RO	Romania	29,3	43,4		
SI	Slovenia	25,1	33,3		
SK	Slovakia	23,6	39,1		
FI	Finland	22,9	26,7		
SE	Sweden	18,8	23,7		
UK	United Kingdom	17,9	30,8		

Source: EUROSTAT. (p) –provisional value. New Member States (CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK); Euro area (BE, DE, IE, GR, ES, FR, IT, LU, NL, AT, PT, FI).

Table 8. Inactive population - Main reason for not seeking employment - Distributions for 15 years and over age group, by sex (%), 2006

		Males				Females			
		Other family or personal responsibilities	or	Looking after children or incapacitated adults	or	Other family or personal responsibilities	or	Looking after children or incapacitated adults	or
EU27	European Union (27 countries)	0,9	u	0,3	u	12,2	u	9,7	u
BE	Belgium	1,5	:	:	i	16,6	:	3,4	:
BG	Bulgaria	3	:	0,7	u	5,5	:	8,4	:
CZ	Czech Republic	:	i	0,3	u	0,7	:	16,7	:
DK	Denmark	1,4	u	:	i	3,7	:	2,5	:
DE	Germany (including ex-GDR from 1991)	0,3	p	:	i	11,1	p	7,4	p
EE	Estonia	:	i	:	i	:	i	13,5	:
IE	Ireland	3,2	p	:	u	31,8	p	:	pu
GR	Greece	0,7	:	:	i	25,7	:	4,2	:
ES	Spain	1,8	:	0,6	:	31,4	:	11,3	:
FR	France	:	u	0,2	u	:	u	4,6	p
IT	Italy	0,7	:	0,3	:	7,7	:	14,2	:
CY	Cyprus	3,6	:	:	i	34,1	:	10,9	:
LV	Latvia	4,5	:	:	i	6,8	:	9,1	:
LT	Lithuania	:	i	:	i	6,6	:	5,6	:
LU	Luxembourg (Grand-Duchy)	0,9	u	:	i	47,9	:	9,3	:
HU	Hungary	0,3	u	0,9	:	2,5	:	12	:
MT	Malta	:	i	:	i	47,5	:	9,5	:
NL	Netherlands	0,5	u	0,5	u	7,4	:	13,5	:
AT	Austria	0,7	u	:	i	16,6	:	11,3	:
PL	Poland	2	:	0,4	u	9,2	:	8,5	:
PT	Portugal	1,7	:	:	i	17,5	:	5	:
RO	Romania	0,3	u	:	i	13,8	:	3,5	:
SI	Slovenia	3,7	u	:	i	8,7	:	2	u
SK	Slovakia	:	i	:	i	1,6	:	15,5	:
FI	Finland	1,1	:	:	u	13,8	:	:	u
SE	Sweden	:	i	:	i	0,6	:	4,2	:
UK	United Kingdom	:	u	:	u	:	u	:	u

Source: EUROSTAT. (p) -Provisional value; (u) - Unreliable or uncertain data; (i) - see explanatory text; New Member States (CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK); Euro area (BE, DE, IE, GR, ES, FR, IT, LU, NL, AT, PT, FI)